

**ALTINCI ÇAĞIRIŞ
AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI
MİLLİ MƏCLİSİNİN
V SESSİYASI İCLASININ**

PROTOKOLU № 53

*Milli Məclisin iclas salonu.
27 aprel 2021-ci il.*

*İclasa Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin
Sədri Sahibə Qafarova sədrlik etmişdir.*

İclasda Milli Məclisin 108 deputatı iştirak etmişdir.

Qeydiyyat	(saat 11.17 dəq.)
İştirak edir	106
Yetərsay	83

İclasa dəvət olunmuşlar:

**Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Seçki
Komissiyasının üzvlüyünə namizədlər:**

**Cavadov Fuad Musa oğlu,
Əliyev Şaitdin Sərdar oğlu,
Əsgərov Bəxşeyiş Məmməd oğlu,
Əsgərova Nailə Şahmərdan qızı,
Həsənov Tofiq Eldar oğlu,
İbrahimov Ramiz Hilal oğlu,
Kazımova Validə Faiq qızı,
Qasimov Rövizət Afət oğlu,**

**Qəhrəmanlı Almas Əlisultan qızı,
Quliyev Etibar Cəfər oğlu,
Məmmədov İlham Sabir oğlu,
Muxtarova Arifə Ağaverdi qızı,
Nadixanlı Nizami Hüseyn oğlu,
Orucov Qabil Əhməd oğlu,
Paşayev Hüseyn Məmməd oğlu,
Pənahov Məzahir Məhəmməd oğlu,
Rəhimov Mikayıl Rəhman oğlu,
Şahbazov İlkin Zaur oğlu.**

**Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Seçki
Komissiyasının əvəzedici üzvlüyünə namizədlər:**

**Hümbətov Sürəddin Məmmədhüseyn oğlu,
Orduxanov Niyaməddin Orduxan oğlu.**

*** * ***

Əlizadə İlqar, Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Seçki
Komissiyası Katibliyinin müdiri.

Yusifbəyli Rəşid, Azərbaycan Respublikası Mərkəzi
Seçki Komissiyası Katibliyinin şöbə müdiri.

Əsgərov Elşən, Azərbaycan Respublikası Mərkəzi
Seçki Komissiyası Katibliyinin şöbə müdiri.

İclasın gündəliyinə aşağıdakı məsələlər daxil idi:

1. Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Seçki Komissiyasının üzvlərinin və əvəzedici üzvlərinin seçilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası Milli Məclisi qərarının layihəsi.

2. İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatı Parlament Assambleyasının (İƏTPA) Nizamnaməsinin təsdiq edilməsi

haqqında Azərbaycan Respublikası Milli Məclisi qərarının layihəsi.

3. “Prokurorluq haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (üçüncü oxunuş).

4. “Prokurorluq orqanlarında qulluq keçmə haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (üçüncü oxunuş).

5. “Dini etiqad azadlığı haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (ikinci oxunuş).

6. Azərbaycan Respublikasının İnzibati Xətalər Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (ikinci oxunuş).

7. “Şəkərli diabet xəstəliyinə tutulmuş şəxslərə dövlət qayğısı haqqında”, “Qanın, qan komponentlərinin donorluğu və qan xidməti haqqında”, “Yetkinlik yaşına çatmayanların baxımsızlığının və hüquq pozuntularının profilaktikası haqqında”, “Azərbaycan Qızıl Aypara Cəmiyyəti haqqında”, “Arıçılıq haqqında”, “Penitensiar müəsisələrdə cəza çəkməkdən azad edilmiş şəxslərin sosial adaptasiyası haqqında”, “Təhsil haqqında”, “Bədən tərbiyəsi və idman haqqında”, “Torpaqların dövlət ehtiyacları üçün alınması haqqında”, “İnsanın immunçatışmazlığı virusunun törətdiyi xəstəliklə mübarizə haqqında” və “Məişət zorakılığının qarşısının alınması haqqında” Azərbaycan Respublikasının qanunlarında dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (ikinci oxunuş).

8. “Dağınıq skleroz xəstəliyinə tutulmuş şəxslərə dövlət qayğısı haqqında”, “Həbs yerlərində saxlanılan şəxs-

lərin hüquq və azadlıqlarının təmin edilməsi haqqında”, “Yaşılıqların mühafizəsi haqqında”, “Uşaqların icbari dispanserizasiyası haqqında”, “Tütün məmulatlarının istifadəsinin məhdudlaşdırılması haqqında”, “Peşə təhsili haqqında”, “Əlilliyi olan şəxslərin hüquqları haqqında”, “Psixoloji yardım haqqında” və “Ümumi təhsil haqqında” Azərbaycan Respublikasının qanunlarında dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (ikinci oxunuş).

Qeyd. 2020-ci ilin mart ayında Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatı COVID-19 koronavirusunun törətdiyi yoluxucu xəstəliyi pandemiya elan etmişdir. Bu pandemiyaya qarşı ölkəmizdə həyata keçirilən tədbirlərlə əlaqədar Milli Məclisin 20 deputatı plenar iclas salonunun lojasında əyləşdiyinə görə əl qaldırmaqla səs vermişdir.

Aşağıdakı məsələlər müzakirə edilmişdir:

Gündəlik haqqında.

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Zahid Oruc, Azər Badamov, Soltan Məmmədov, Sahib Alıyev, Vahid Əhmədov, Cavid Osmanov, Fazil Mustafa, Əli Məsimli, Elşad Mirbəşir oğlu, Qüdrət Həsənquliyev

Təklif: Gündəlik qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 11.18 dəq.)

Lehinə 104

Əleyhinə 0

Bitərəf 0

Səs vermədi 0

İştirak edir 104

Nəticə: Qəbul edildi

1. Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Seçki Komissiyasının üzvlərinin və əvəzedici üzvlərinin seçilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası Milli Məclisi qərarının layihəsi.

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Siyavuş Novruzov, Hikmət Məmmədov, Sabir Rüstəmxanlı, Məzahir Pənahov

Təklif: Qərar qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 12.07 dəq.)

Lehinə 102

Əleyhinə 1

Bitərəf 0

Səs vermədi 1

İştirak edir 104

Nəticə: Qəbul edildi

2. İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatı Parlament Assambleyasının (İƏTPA) Nizamnaməsinin təsdiq edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası Milli Məclisi qərarının layihəsi.

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Sevinc Fətəliyeva, Vahid Əhmədov, Fəzail Ağamalı, Musa Quliyev, İlham Məmmədov, Aydın Mirzəzadə

Təklif: Qərar qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 12.30 dəq.)

Lehinə 101

Əleyhinə 0

Bitərəf 0

Səs vermədi 0

İştirak edir 101

Nəticə: Qəbul edildi

3. “Prokurorluq haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (üçüncü oxunuş).

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Əminə Ağazadə, Siyavuş Novruzov

Təklif: Qanun qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 12.35 dəq.)

Lehinə 96

Əleyhinə 3

Bitərəf 0

Səs vermədi 0

İştirak edir 99

Nəticə: Qəbul edildi

4. “Prokurorluq orqanlarında qulluq keçmə haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (üçüncü oxunuş).

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Əminə Ağazadə

Təklif: Qanun qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 12.37 dəq.)

Lehinə 102

Əleyhinə 0

Bitərəf 0

Səs vermədi 0

İştirak edir 102

Nəticə: Qəbul edildi

5. “Dini etiqad azadlığı haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə

Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (ikinci oxunuş).

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Fəzail İbrahimli

Təklif: Layihə ikinci oxunuşda əsas kimi qəbul edilsin
Səsvermənin nəticələri (saat 12.38 dəq.)
Lehinə 99
Əleyhinə 1
Bitərəf 1
Səs vermədi 0
İştirak edir 101
Nəticə: Qəbul edildi

Təklif: 1–5-ci maddələr qəbul edilsin
Səsvermənin nəticələri (saat 12.39 dəq.)
Lehinə 98
Əleyhinə 1
Bitərəf 1
Səs vermədi 1
İştirak edir 101
Nəticə: Qəbul edildi

Təklif: 6–10-cu maddələr qəbul edilsin
Səsvermənin nəticələri (saat 12.40 dəq.)
Lehinə 101
Əleyhinə 1
Bitərəf 1
Səs vermədi 0
İştirak edir 103
Nəticə: Qəbul edildi

Təklif: 11–15-ci maddələr qəbul edilsin
Səsvermənin nəticələri (saat 12.40 dəq.)

Lehinə	97
Əleyhinə	1
Bitərəf	2
Səs vermədi	1
İştirak edir	101
Nəticə: Qəbul edildi	

Təklif: Layihə ikinci oxunuşda qəbul edilsin
Səsvermənin nəticələri (saat 12.41 dəq.)

Lehinə	98
Əleyhinə	1
Bitərəf	2
Səs vermədi	0
İştirak edir	101
Nəticə: Qəbul edildi	

6. Azərbaycan Respublikasının İnzibati Xətlər Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (ikinci oxunuş).

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Əli Hüseynli

Təklif: Layihə ikinci oxunuşda əsas kimi qəbul edilsin
Səsvermənin nəticələri (saat 12.42 dəq.)

Lehinə	100
Əleyhinə	1
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	101
Nəticə: Qəbul edildi	

Təklif: Layihə qəbul edilsin
Səsvermənin nəticələri (saat 12.42 dəq.)

Lehinə	102
--------	-----

Əleyhinə	1
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	103
Nəticə: Qəbul edildi	

Təklif: Layihə ikinci oxunuşda qəbul edilsin

Səsvərmənin nəticələri (saat 12.43 dəq.)

Lehinə	103
Əleyhinə	1
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	104
Nəticə: Qəbul edildi	

7. “Şəkərli diabet xəstəliyinə tutulmuş şəxslərə dövlət qayğısı haqqında”, “Qanın, qan komponentlərinin donorluğu və qan xidməti haqqında”, “Yetkinlik yaşına çatmayanların baxımsızlığının və hüquq pozuntularının profilaktikası haqqında”, “Azərbaycan Qızıl Aypara Cəmiyyəti haqqında”, “Arıçılıq haqqında”, “Penitensiar müəssisələrdə cəza çəkməkdən azad edilmiş şəxslərin sosial adaptasiyası haqqında”, “Təhsil haqqında”, “Bədən tərbiyəsi və idman haqqında”, “Torpaqların dövlət ehtiyacları üçün alınması haqqında”, “İnsanın immunçatışmazlığı virusunun törətdiyi xəstəliklə mübarizə haqqında” və “Məişət zərəkiliğinin qarşısının alınması haqqında” Azərbaycan Respublikasının qanunlarında dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (ikinci oxunuş).

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Əhliman Əmirasla-

nov, Qüdrət Həsənquliyev, Fəzail Ağamalı, Hikmət Məmmədov

Təklif: Layihə ikinci oxunuşda əsas kimi qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 12.45 dəq.)

Lehinə 100

Əleyhinə 0

Bitərəf 0

Səs vermədi 1

İştirak edir 101

Nəticə: Qəbul edildi

Təklif: 1–4-cü maddələr qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 12.58 dəq.)

Lehinə 101

Əleyhinə 0

Bitərəf 0

Səs vermədi 0

İştirak edir 101

Nəticə: Qəbul edildi

Təklif: 5–8-ci maddələr qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 12.59 dəq.)

Lehinə 98

Əleyhinə 0

Bitərəf 0

Səs vermədi 1

İştirak edir 99

Nəticə: Qəbul edildi

Təklif: 9–11-ci maddələr qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 12.59 dəq.)

Lehinə 98

Əleyhinə 0

Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	98
Nəticə: Qəbul edildi	

Təklif: Layihə ikinci oxunuşda qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri	(saat 13.00 dəq.)
Lehinə	102
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	102
Nəticə: Qəbul edildi	

8. “Dağınq skleroz xəstəliyinə tutulmuş şəxslərə dövlət qayğısı haqqında”, “Həbs yerlərində saxlanılan şəxslərin hüquq və azadlıqlarının təmin edilməsi haqqında”, “Yaşlıqların mühafizəsi haqqında”, “Uşaqların icbari dispanserizasiyası haqqında”, “Tütün məmulatlarının istifadəsinin məhdudlaşdırılması haqqında”, “Peşə təhsili haqqında”, “Əlilliyi olan şəxslərin hüquqları haqqında”, “Psixoloji yardım haqqında” və “Ümumi təhsil haqqında” Azərbaycan Respublikasının qanunlarında dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (ikinci oxunuş).

Çıxış etmişdir: Sahibə Qafarova

Təklif: Layihə ikinci oxunuşda əsas kimi qəbul edilsin	
Səsvermənin nəticələri	(saat 12.46 dəq.)
Lehinə	97
Əleyhinə	0
Bitərəf	0

Səs vermədi	0
İştirak edir	97
Nəticə: Qəbul edildi	

Təklif: 1–3-cü maddələr qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri	(saat 13.00 dəq.)
Lehinə	101
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	101
Nəticə: Qəbul edildi	

Təklif: 4–6-cı maddələr qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri	(saat 13.01 dəq.)
Lehinə	99
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	99
Nəticə: Qəbul edildi	

Təklif: 7–9-cü maddələr qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri	(saat 13.01 dəq.)
Lehinə	100
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	101
Nəticə: Qəbul edildi	

Təklif: Layihə ikinci oxunuşda qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri	(saat 13.02 dəq.)
Lehinə	99

Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	99
Nəticə: Qəbul edildi	

Azərbaycan Respublikası
Milli Məclisinin Sədri

Sahibə Qafarova

MİLLİ MƏCLİSİN İCLASI

27 aprel 2021-ci il. Saat 11.

*Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin Sədri
Sahibə Qafarova sədrlik edir*

Sədrlik edən. Xoş gördük, hörmətli deputatlar, hörmətli media nümayəndələri və hörmətli qonaqlar. Hörmətli həmkarlar, iclasa başlamazdan əvvəl iki məsələ haqqında fikirlərimi sizinlə bölüşmək istəyirəm.

Bildiyiniz kimi, 106 il bundan əvvəl ermənilərin guya soyqırımı məruz qaldığı ilə bağlı iddia Türkiyə ilə Amerika Birləşmiş Ştatları arasında gərginlik yaratmışdır.

Biz “erməni soyqırımı” uydurmasına siyasi və hüquqi don geyindirmək üçün erməni şovinistlərinin və onların havadarlarının tarixi yenidən yazmaq, faktları saxtalaşdırmaq, yalanı həqiqət kimi qələmə vermək cəhdlərinin dəfələrlə şahidi olmuşuq. Ancaq tarixi faktlar və sənədlər sübut edir ki, Osmanlı dövləti ərazisində ermənilərin planlı şəkildə kütləvi məhv edilməsi iddiaları cəfəngiyyatdan başqa bir şey deyildir. Bir sıra tarixçilərin, o cümlədən Amerikalı alimlər Stenford C.Şounun, Castin A.Makkarti-nin, Samyuel Uimzin, Bernard Levisin və digərlərinin

araşdırmalarından da bu nəticə hasil olur.

Hörmətli həmkarlar, “erməni soyqırımı”nın baş verdiyi iddia olunan dövrdə, yəni XX əsrin əvvəllərində yüz minlərcə günahsız insan, o cümlədən türklər, azərbaycanlılar və digər xalqların nümayəndələri erməni şovinistləri tərəfindən kütləvi şəkildə qətlə yetirilmişlər. Həm də Anadolu və Cənubi Qafqaz ərazilərində soyqırım cinayətləri mərhələ-mərhələ təşkil edilmişdir. Azərbaycan xalqına qarşı soyqırım aktları 1918-ci ildə daha mütəşəkkil şəkildə və daha böyük qəddarlıqla həyata keçirilmişdir. Həmin ilin mart–aprel aylarında Bakıda, Şamaxıda, Qubada, Muğanda, Lənkəranda ermənilər 50 mindən çox azərbaycanlıyı qətlə yetirmiş, evlərini talan etmiş, on minlərcə adamı yurd-yuvasından didərgin salmışlar. Əslində, soyqırım baş vermişdir, amma bu cinayətin müəllifləri erməni quldur dəstələri, qurbanları isə türklər, azərbaycanlılar və digər xalqların nümayəndələri olmuşlar.

Lap yaxın keçmişdə, bildiyiniz kimi, 1992-ci il fevralın 26-da Ermənistan silahlı qüvvələri Azərbaycanın Xocalı şəhərində soyqırım aktı törətmişlər. Dəhşətli cinayət əməli nəticəsində 613 nəfər dinc azərbaycanlı milli mənsubiyyətinə görə vəhşicəsinə qətlə yetirilmişdir. 487 nəfər şikəst edilmiş, 1275 sakin girov götürülərək amansız işğəncələrə məruz qalmışdır. 150 nəfərin, o cümlədən 68 qadının və 26 uşağın taleyi bu günədək məlum deyildir.

Hörmətli həmkarlar, düşünürəm ki, Xocalı faciəsi kimi real soyqırım aktına göz yumanların erməni təbliğatının təsiri altına düşərək, yaxud müəyyən siyasi dividendlər əldə etmək niyyəti güdərək saxta “erməni soyqırımı” haqqında iddialar səsləndirməsi yalnız təəssüf hissi doğurur.

Digər tərəfdən, Birləşmiş Millətlər Təşkilatı Baş katibinin rəsmi nümayəndəsi Stefan Dyujarrik bu günlərdə

Amerika Birləşmiş Ştatlarının uydurma “erməni soyqırımı”nı rəsmən tanımaq planlarını şərh edərkən demişdir ki, “soyqırım” faktını müvafiq məhkəmə instansiyası müəyyən etməlidir. Bu, “soyqırım” məsələsinə dair Birləşmiş Millətlər Təşkilatının mövqeyidir.

Məhkəmə məsələsinə gəlincə, Avropa İnsan Hüquqları Məhkəməsi 2013-cü və 2015-ci illərdə “Doğu Perinçek İsveçrəyə qarşı” işi üzrə çıxardığı hökmlərlə təsdiq etmişdir ki, “erməni soyqırımı” ifadəsi tarixi fakt deyil, sadəcə, bir fikirdir.

Hörmətli həmkarlar, mən bunu da xatırlatmaq istəyirəm ki, Türkiyə dövlətinin qərarı ilə Osmanlı dövrünə aid arxivlər açılmış, arzu edən hər kəs, o cümlədən erməni siyasətçiləri və alimləri bu sənədlərlə tanış olmağa dəvət edilmişlər. Heç də təəccüblü deyil ki, erməni tərəfi sağlam diskussiya barəsində bu təklifə etinasızlıq göstərmişdir.

Qeyd etmək lazımdır ki, hörmətli həmkarlar, Azərbaycan dövləti və cəmiyyəti hər bir məsələdə olduğu kimi, bu məsələdə də qardaş Türkiyənin yanındadır. Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyev Türkiyə Respublikasının Prezidenti cənab Rəcəb Tayyib Ərdoğanla sonuncu telefon danışığında bunu bir daha ifadə etmişdir. Cənab Prezident bir daha göstərmişdir ki, bütün məsələlərdə olduğu kimi, uydurma erməni soyqırımı üzərindən Türkiyəyə yönələn kampaniya qarşısında da qardaş ölkənin yanındadır.

Azərbaycan Xarici İşlər Nazirliyi bu məsələyə dair qəti mövqeyini ifadə etmişdir. Ölkəmizdə fəaliyyət göstərən 48 siyasi partiyanın birgə bəyanatı yayılmışdır.

Hörmətli həmkarlar, aprelin 24-də Türkiyə Böyük Millət Məclisinin Sədri cənab Mustafa Şentop ilə telefon danışığında mən də Azərbaycan Respublikası Milli Məclisi

adından sözügedən məsələdə qardaş Türkiyə ilə həmrəy olduğumuzu bildirdim. Onu da qeyd etdim ki, son dövrdə bölgədə sülh və hərtərəfli əməkdaşlıq üçün ümidlər yaranmışdır, lakin belə bəyanatlar bu ümidlərin üstündən xətt çəkmək potensialı daşıyır.

Hörmətli həmkarlar, toxunmaq istədiyim digər bir məsələ bu günlərdə Ermənistanda olan Fransa Senatının sədri Jerar Larşenin verdiyi birtərəfli və qərəzli açıqlamalarıdır. Bu açıqlamalarda cənab Larşe Azərbaycana qarşı da əsassız ittihamlar irəli sürmüşdür. Mən bunun üzərində çox dayanmadan bircə məqamı qeyd etmək istəyirəm ki, əgər Fransa Senatının sədri obyektiv və ədalətli mövqə tutsa idi, 30 illik işğal dövründə Azərbaycanın şəhər və kəndlərinin, dini və mədəni abidələrinin Ermənistan tərəfindən yerlə yeksan edilməsinə, müqəddəs məkanlarımızın təhqir edilməsinə göz yummazdı. Lakin təəssüf edirəm ki, mənim həmkarım, Fransa Senatının sədri belə bir mövqə tutmaq yerinə, qızışdırıcı bəyanatlar səsləndirməyə üstünlük vermişdir.

Hörmətli həmkarlar, mənim deyəcəklərim bu qədər. İndi isə, xahiş edirəm, qeydiyyatdan keçək. Buyurun.

Qeydiyyat	(saat 11.17 dəq.)
İştirak edir	86
Yətərsay	83

Şakir müəllim, məlumat verin.

Ş.Şabanov, *Milli Məclis Aparatının Milli Məclisin, komitələrin və komissiyaların işinin təşkili şöbəsi müdirinin müavini.*

Qeydiyyatdan 20 deputat keçmişdir.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, yətərsay var, iclasımıza

başlaya bilərik.

Hörmətli həmkarlar, gündəlik sizə paylanıb. Xahiş edirəm, gündəliyin qəbul olunmasına da münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 11.18 dəq.)
Lehinə	84
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	84
Nəticə: Qəbul edildi	

Şakir müəllim, məlumat verin.

Ş.Şabanov. Lehinə 20 nəfər səs vermişdir.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, gündəlik qəbul edildi.

Hörmətli həmkarlar, gündəmdə, gündəlikdə olan məsələlər haqqında kim çıxış etmək istəyirsə, buyurun, yazılın. 30 dəqiqə vaxtımız var, 10 nəfər çıxış edə bilər. Buyurun.

Zahid Oruc. Zahid müəllim, buyurun.

Z.Oruc. İlk növbədə Sizin çox obyektiv, hərtərəfli mövqeyinizi nəinki hər bir siyasətçi, yaxud intellektual, eləcə də obyektiv düşünən vətəndaşlar, bəlkə də dünya insanların hər biri müdafiə edir.

Amerika Prezidentinin 24 aprel açıqlaması Ermənistanın faydasına deyil, gələcəkdə gerçək faciəsinə səbəb olan, məğlubiyyətdə qonşu dövlətləri suçlandıran bir xalqın qəlbini ələ almağa və onu region dövlətlərindən qoparmağa, Türkiyəni Moskvadan ayırmağa və Suriyada, Liviyada təzyiq etməyə hesablanan bir plandır. Baydenin çağırışı Qafqazlarda sona çatmış savaşı yenidən oyadır, sülh prosesinə zərbə vurur. Azərbaycanı və Türkiyəni müharibənin qalibi görən Fransa parlamenti müstəqilliyi

tanıma təhdidi, 3 gün öncə isə Ağ Ev siyasi şantajla məşğuldur. Baydenin soyqırım kəlməsi yalnız Türkiyəyə, türklərə deyil, Azərbaycana da böyük zərərdir. Çünki soyqırımla demokratiya qurmağa çalışan dövlətlərin məğlublara mükafat, qaliblərə cəza siyasəti Avropanın digər dövlətləri tərəfindən də davam etdiriləcək. Ona görə də Baydenin bəyanatında Türkiyə dövləti və xalqının adı yoxdur, deyənlərə sadə bir sualımız var. Onda Osmanlınyüz il sonra mühakimə etmək Amerikanın nəyinə gərəkdir. Türk əsgərinin Azərbaycanda varlığını tanımayan, Ağdərədə gətirib öz ordusunu yerləşdirməyə çalışan, Minsk qrupunu dirçəltməyə cəhd edən, erməni xalqının müharibədə öz təslimçiliyini qəbul etdiyi halda, ona nəticələrlə barışma deyən Parisin və Vaşinqtonun planları ortadadır.

10 noyabr razılaşmasında imzası olmayan bir dövlətin səfiri ötən həftə Prezident İlham Əliyevin bəyanatının ardınca Zəngəzura gəlib. Sual olunur, nədir, o yollar açılrsa, Ermənistan Azərbaycanın ərazi bütövlüyünü tanımağa məcbur olsa, Qərbin regionda planları pozular? Erməni Baş nazir 24 aprel müraciətində görün, nə deyir. Biz min illər keçsə də, soyqırımı unutmayacağıq.

Bəli, heyrətlənmək gərək deyil. Çünki 1915-ci ildə öz intellektuallarını, mənəvi və mədəni elitesini itirdiklərini deyən ermənilər, həqiqətən, başsız qalıblar. Baxın, son 55 ildə 30 dövlətin tanıdığı soyqırım və soyqırımsız dövrdə ermənilər milyonlarca sayda azalıblar. İmperiyaların maraqlarına xidmət etməklə ermənilərin sayı artmayıb. Paşinyan deyir ki, güclü müttəfiqlərimiz bizi qoruyacaq. Bundan böyük məzlumluq ideologiyası ola bilməz. Kiminsə kölgəsində yaşamaqla ermənilər Ermənistanda 2050-ci ildə bir milyona düşəcəklər. Halbuki son 100 ildə

ilk dəfə yeni bir tarixi fürsət yaranmışdı.

Yeri gəlmişkən, qisaslarını İrəvanda bayraq yandırmaqla çıxanlar bilsinlər ki, o bayraq yüzlərcə odlu-alovlu savaشلardan keçib və heç bir atəş onu yox eləməyib və külünü tökdükləri İrəvanda bir gün yenidən dalğalanacaq. Qarabağda da həmin bayraqlar altında yaşamaqdan başqa yolları qalmayacaq. Xatırladaq ki, Amerika son 30 ildə Qarabağa 200 milyon dollardan artıq humanitar yardım edib.

Hörmətli Sədr, 30 saniyə əlavə vaxt istəyirəm.

Sədrlik edən. Zahid müəllim, kiminsə vaxtını alacaqsınız. Cümlənizi bitirin, xahiş edirəm.

Z.Oruc. Amerika son 30 ildə 200 milyon dollardan artıq yardım edib. Azərbaycan o yardımları doğma şəhərlərimizin soyqırımına xərcləyənlərin gerçək simasını dünyaya göstərib. Qoy, konkret Ağdamın, Cəbrayılın, Qubadlının təzədən qurulması üçün xeyirxahlıq göstərib yardımlar etsin. Türkiyə və Azərbaycanın birgə addımı nə olmalıdır, deyənlərə cavabımız, konqresin, senatın qərarlarından sonra ermənilər Ermənistanda qalmır, gedib Amerikada yaşayırlar. Cavab budur. Təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Sağ olun.

Hörmətli həmkarlar, xahiş edirəm, reqlamentə riayət edin, heç kimin vaxtını da almayın. Yuxarı cərgələrdən Soltan Məmmədov, Cavid Osmanov, Elşad Mirbəşir oğlu və Bəhrüz Məhərrəmov. Çatdırsaq, sizin hamınıza qulaq asacağıq.

İndi isə Azər Badamov. Azər Badamovdan sonra, Şakir müəllim, təmin eləyin, Soltan Məmmədov çıxış edəcək.

Azər Badamov, buyurun.

A.Badamov. Təşəkkür edirəm, hörmətli xanım Sədr. Co Baydenin 24 apreldə saxta “erməni soyqırımı” ifadəsini işlətməsini Amerika kimi böyük bir dövlətin erməni

lobbisinin əlində oyuncağa çevrildiyinin göstəricisi hesab edirəm. Ermənilər illərlə dəridən-qabıqdan çıxırdılar ki, ABŞ prezidentləri özlərinin uydurduqları soyqırımı tənqid etsin. Amma prezidentlər öz çıxışlarında soyqırım ifadəsini işlətmirdilər. Ona görə işlətmirdilər ki, bu, tarixi yalandır, əsassız, saxta erməni təfəkkürünün məhsuludur.

Hörmətli xanım Sədr, Sizin də qeyd elədiyiniz kimi, Türkiyə Prezidenti cənab Ərdoğan Ermənistanla birgə komissiyanın yaradılıb, tarixi arxivlərin açılaraq araşdırmalar aparılıb, əsaslı bir yanaşmanın ortaya çıxarılmasını təklif etmişdi. Ermənistan prezidenti isə bu məsələ ilə tarixçilərin yox, siyasətçilərin məşğul olduğunu bildirmişdi. Bir sual yaranır, əgər erməni soyqırımının söykənəcəyi tarixi, yaxud hüquqi bir əsası yoxdursa, siyasətçilər nə ilə məşğul olmalıdırlar? Təbii ki, erməni lobbisinin, daşnakların saxta siyasəti ilə.

1915-ci ildə heç bir soyqırım olmamışdır. Soyqırımlar zaman-zaman ermənilər tərəfindən türklərə və azərbaycanlılara qarşı törədilmişdir. Dənizdən-dənizə böyük Ermənistan yaratmaq xülyasını özlərində yaşadaraq torpaq iddialarını irəli sürmək və nəhayət, saxta erməni soyqırımı düzəltmək xəstə erməni təxəyyülünün məhsulundan başqa bir şey deyildir.

ABŞ Prezidentinin 106 ildən sonra bu məsələyə ermənilərin geydirdiyi saxta donu dilə gətirməsi tarixi səhvdir. Çox təəssüf ki, ABŞ Prezidenti ermənilərin azərbaycanlılara qarşı törətdikləri soyqırımları dilə gətirmir. Ən yaxın tarixdə insanlığa qarşı törədilmiş ən dəhşətli qanlı faciə Xocalı soyqırımıdır. Erməni cəlladları tərəfindən bir gecənin içində 613 günahsız azərbaycanlının vəhşicəsinə qətlə yetirilməsinə və meyitlərin təhqir edilməsinə görə Co Bayden Xocalı soyqırımı ifadəsini niyə işlətmir?

Ərazilərimizi işğal etdikləri 30 ilə yaxın bir dövrdə erməni vandallarının xarabaya çevirdiyi şəhərlərimiz və kəndlərimiz, mədəni və dini abidələrimiz haqqında cənab Baydenin xəbəri yoxdurmu? Təbii ki, var. Co Baydenə ədalət və real soyqırımlar maraqlı deyil. Çünki səsləndirdiyi siyasiləşdirilmiş yalançı soyqırım ifadəsi Türkiyəyə təzyiqlə üçün nəzərdə tutulmuşdur. Türkiyə heç bir siyasi meydanda tək deyil. Azərbaycan hər zaman Türkiyənin yanında. Düşünürəm ki, türkdilli dövlətlərin, xüsusən də Türkiyə və Azərbaycanın diaspor fəaliyyəti lobbiləşməli, ermənilərin törətdiyi cinayətləri və soyqırımları bir yerdə dünyaya tanıtmalıyıq. Azərbaycan hər zaman Türkiyənin yanında və ABŞ Prezidentinin erməni yalanını dilə gətirməsi...

Sədrlik edən. Sağ olun.

Soltan Məmmədov, buyurun.

S.Məmmədov. Təşəkkür edirəm, Sahibə xanım. Hörmətli xanım Sədr, hörmətli həmkarlar, hörmətli media nümayəndələri. Bildiyiniz kimi, aprelin 24-də Ermənistanda səfərdə olan Fransa Senatının sədri Jerar Larşe kifayət qədər qərəzli və obyektivlikdən tamamilə uzaq açıqlamalarla çıxış etmişdir. Bu açıqlamalar bütün Azərbaycan ictimaiyyətinin dərin təəssübünə səbəb olmuşdur. Fransa hökuməti və parlamentinin bəzi üzvlərinin Vətən müharibəsi günlərində nümayiş etdirdiyi ədalətsiz və birtərəfli mövqə Azərbaycan xalqının yaddaşında dərin iz buraxıb. Biz ötən il Fransa Senatının və Milli Assambleyasının Azərbaycanın Dağlıq Qarabağ bölgəsindəki separatçı rejimin tənqidinə və bağli qəbul etdiyi qərarları unutmamışıq. Bizi ən çox narahat edən məqam bu cür addımların tərəfdar hesab etdiyimiz ölkə tərəfindən atılmasıdır.

Gələn il Azərbaycan–Fransa arasında diplomatik əla-

qələrin qurulmasının 30 illiyi qeyd olunacaq. Fransanın Avropa və xarici işlər nazirinin dövlət katibi Jan-Batist Lömuan bu ilin yanvar ayında Azərbaycanda səfərdə olarkən cənab Prezidentlə görüşdə birgə mədəni tədbirlərin təşkili ilə bağlı təkliflərlə çıxış etmişdir. Azərbaycan Fransada dünya mədəni irsinin nümunələrinin qorunması və bərpasına dəyərli töhfələr verib. Bu faktlar fonunda Fransa Senatı sədrinin açıqlamaları Azərbaycan xalqının bu ölkəyə onsuz da kövrək olan etimadını bir qədər də sarsıdır. Eyni zamanda, postmünaqişə dövründə iki xalq arasında qarşılıqlı dialoq mühitinin formalaşmasına, davamlı sülh və sabitlik formulunun tapılması səylərinə də ciddi zərbədir.

Azərbaycan 44 günlük müharibə nəticəsində öz ərazi bütövlüyünü bərpa edib, Fransanın da həmsədr olduğu ATƏT-in Minsk qrupunun 30 il ərzində təmin edə bilmədiyi sülhə nail olub. Fransa dövlətinin yüksək vəzifəli şəxsləri bir dəfə də olsun 30 ilə yaxın işğal altında qalmış ərazilərdə Azərbaycana məxsus tarixi, dini, mədəni abidələrin məhv edilməsi məsələsini qaldırmayıblar. Lakin heç bir fakta əsaslanmadan Dağlıq Qarabağda erməni mədəni irsinin guya dağıldığı iddiası ilə çıxış edirlər. 1990-cı illərdə və sonrakı dövrdə girov götürülmüş azərbaycanlıların taleyi heç vaxt Fransa siyasətçilərinin diqqətini çəkməyib. Ancaq Azərbaycan ərazisində terror törətməyə cəhd edən erməni təxribatçılarının qaytarılması ilə bağlı hüquqi əsası olmayan iddialarla çıxış edirlər. Fransa minimalmış ərazilərin xəritələrinin verilməsi ilə bağlı bu günə qədər heç bir təşəbbüs də irəli sürməyib. Azərbaycan haqlı olaraq ATƏT-in Minsk qrupunun 3 həmsədrindən biri olan Fransadan balanslaşdırılmış, ədalətli mövqe gözləyir. Fransa rəsmilərinin açıqlamaları isə bu ölkənin

Azərbaycan və Ermənistan arasında əlaqələrin bərpasında etimad mühitinin formalaşmasında, davamlı sülhün təmin edilməsində maraqlı olduğuna çox ciddi şübhələr yaradır. Diqqətinizə görə təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Soltan müəllim. Mən düşünürəm ki, Siz rəhbərlik etdiyiniz Fransa-Azərbaycan dostluq qrupunun fikirlərini ifadə etdiniz.

Sahib Alıyev. Buyurun, Sahib müəllim.

S. Alıyev. Təşəkkür edirəm. Hörmətli xanım Sədr, dəyərli həmkarlar. Mən də Xocalıda baş verənləri görməzdən gələn ABŞ Prezidenti Baydenin uydurma həy soyqırımını tanıması və ötən həftə Ermənistanda səfərdə olan Fransa Senatının sədri Jerar Larşenin orada səsləndirdikləri ilə bağlı öz fikirlərimi bölüşmək istəyirəm.

Öncə onu deyim ki, Baydenin atdığı addım və Larşenin Azərbaycana qarşı yönələn açıqlamaları Minsk qrupunun həmsədrləri ABŞ-la Fransanın vasitəçi üçün gərəkən standartlardan, ilk növbədə də neytrallıqdan nə qədər uzaqda durduqlarını bir daha ortaya qoyur. Eyni zamanda, onların bu hərəkəti Ermənistandakı xəstə zehniyyəti revanşizmə sürükləmək, guya soyuqırılmışlarda düşmənçilik hissini daha da qızıqdırmaq, cənab İlham Əliyevin də vurğuladığı kimi, regionda yaranmaqda olan əməkdaşlıq meyillərinə ciddi zərər vurmaq cəhdidir.

Düz 15 milyon qırmızıdəri adlandırdıqlarını qırıb, onların torpağı və sümükləri üzərində özlərinə dövlət quruların, Yaponiyada, Vyetnamda törətdikləri vəhşilikləri XXI əsrdə Əfqanıstanda, Yaxın Şərqdə və digər yerlərdə təkrarlayanların kimi isə soyqırımda suçlandıрмаğa heç bir mənəvi haqlarının olmadığı hər kəsə aydındır. Fransaya gəldikdə, Paşinyanın Larşeyə dediyi kimi, işğalçı Ermənistanla, doğrudan da, eyni dəyərləri bölüşür. Çünki

söhbət Əlcəzairdən tutmuş Uqandayadək bir neçə yerdə əsl soyqırım törədən, yaxud bunda əli olan, sərhədlərindən çox-çox uzaqlarda “Danton” adlandırılan 13 özgə torpağını indi də nəzarətində saxlayan bir dövlətdən gedir. Onlar arasındakı fərq, sadəcə, ondan ibarətdir ki, Fransa beynəlxalq hüququn subyektı, özü də dominant subyektı kimi çıxış etdiyi halda, Ermənistan obyekt, həm də bir yox, bir neçə dövlətin forpost gözündə gördükləri obyekt olaraq qalmaqdadır. ABŞ-la Fransanın guya hay havadarı kimi çıxış etmələri elə həm də bundan qaynaqlanmırmı.

Ona görə də mən bu yüksək kürsüdən hay havadarı kimi çıxış edən, əslində isə onlarla ancaq çirkin və çirkin planlarda istifadə olunan alət kimi davranan güclərə üz tutaraq soruşmaq istəyirəm. Bəllidir ki, Qafqazda sizin də “yardımınızla” özünə saxta keçmiş düzəldən, başqasının torpağını, tarixini, milli irsini mənimsəyən, bu azmış kimi, qonşularının hamısına qarşı ərazi iddiasında olan xəstə bir toplum var. Ksenofobiyaya, rasizmə, nasizmə yoluxduğunuz bu xəstə toplum 44 günlük savaştan sonra düşdüyü rüsvayçı vəziyyətlə birinci dəfə deyil ki, üzləşir. Yaxşı, görürsünüz ki, birilərində milli ləyaqət hissi yoxdur, bari sizdə vicdan olsun. Niyə bu din qardaşlarınızdan çirkin məqsədləriniz üçün faydalanaraq qonşuları ilə üz-üzə qoyur, rəzil edirsiniz? Diqqətinizə görə təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Sağ olun.

Vahid Əhmədov. Vahid müəllim, buyurun.

V.Əhmədov. Çox sağ olun. Hörmətli Sədr, hörmətli millət vəkilləri, hörmətli mətbuat. Mən belə hesab edirəm ki, Azərbaycanın 44 günlük müharibədə əldə etdiyi zəfəri bir sıra dövlətlər, ümumiyyətlə, qəbul etmək istəmirlər. Çünki bu zəfər boyu Türkiyə özü də həmişə Azərbaycanın yanında olub.

Sahibə xanım, Siz qeyd etdiniz, Fransa Senatının sədri Jerar Larşe Ermənistana səfəri zamanı parlamentdə çıxış etdi və jurnalistin “Siz Ermənistana necə kömək edə bilərsiniz” sualına cavabında dedi ki, biz çalışırıq ki, ATƏT-in Minsk qrupunun işini daha da sürətləndirək və Qarabağ məsələsinə müdaxiləni genişləndirək. Düzdür, Siz mətbuatda bununla əlaqədar öz təsirli cavabınızı vermişiniz. Amma mən belə hesab edirəm ki, Fransa dövləti 44 günlük müharibədə olduğu kimi, bundan sonra da bu xislətindən əl çəkən deyil və daim çalışacaq ki, Türkiyə və Azərbaycana qarşı belə murdar əməllərini həyata keçirsin.

O ki qaldı Amerika ilə əlaqədar. Təxminən 40 ilə yaxın idi ki, Amerikanın prezidentləri, ümumiyyətlə, soyqırım sözünü dillərinə gətirmirdilər. Yalnız, bilirsiniz, 1982-ci ildə Ronald Reyqan o vaxt soyqırım sözünü dilinə gətirmişdi. 1982-ci ildə, artıq 39 il keçib. Amma indiki prezident Co Bayden, mən belə hesab edirəm ki, seçkilərdə, xüsusi ilə Kaliforniya və digər ştatlarda ermənilərə verdiyi sözü yerinə yetirmək, onların səsini qazanmaq üçün 24 apreldə soyqırım sözünü işlətdi. Mən belə hesab edirəm ki, çox böyük səhv etdi. Çünki onsuz da Amerika–Türkiyə münasibətlərində Rusiyanın Türkiyə ilə yaxınlaşması ilə əlaqədar çox ciddi problemlər mövcud idi. Bu problemləri həll etmək üçün hətta 24 apreldən bir gün qabaq Cümhurbaşkanı cənab Rəcəb Tayyib Ərdoğanın Baydenlə telefon danışığı olmuşdu ki, iyun ayında NATO-nun sammitində görüşəcəklər. Amma görünür, Baydenin uzaqgörən “siyasəti” buna imkan vermədi və belə bir sözü işlətdi.

Əlbəttə, Azərbaycan–Türkiyə münasibətlərinin get-gedə yaxınlaşması, Türkiyənin bölgədə söz sahibi olması, dünya düzənində rolunun artması bu dövlətləri qane etmir

və çalışırlar ki, Türkiyənin üzərinə çox ciddi getsinlər. Azərbaycan Prezidenti Türkiyə dövlət başçısı ilə telefon danışığında və öz müsahibələrində buna çox yaxşı qiymət verdi. Dedi, əgər o vaxt türklər soyqırım etmək istəsəydilər, indi yer üzündə bir nəfər də erməni qalmamışdı. Amma çox təəssüf olsun ki...

Sədrlik edən. Sağ olun.

Yuxarıki cərgədən Cavid Osmanov. Buyurun, Cavid müəllim.

C.Osmanov. Təşəkkür edirəm, xanım Sədr. Hörmətli Sahibə xanım, hörmətli millət vəkilləri, hörmətli qonaqlar. Dünən ölkə Prezidenti cənab İlham Əliyev BMT-nin Baş Assambleyasında çıxış edərək Azərbaycan həqiqətlərini bir daha dünyaya çatdırdı. Eyni zamanda, Azərbaycan dövlətinin koronavirus pandemiyasına qarşı milli və global ruhda səmərəli tədbirlər həyata keçirməsi, Azərbaycanın Vətən müharibəsindəki parlaq qələbəsi, qarşıda duran milli prioritetlərdən geniş söhbət açdı. Eyni zamanda, erməni vandallarının, vəhşilərinin Azərbaycan torpaqlarını işğala məruz qoyduqları 30 il müddətində şəhərlərimizə, kəndlərimizə qarşı törətdikləri vəhşilikləri, soyqırımları, o cümlədən Xocalı soyqırımını bütün dünyaya mötəbər kürsüdən çatdırmış oldu.

Digər tərəfdən, cənab Prezidentimiz elə dünən ölkəmizin Birinci vitse-prezidenti Mehriban xanım Əliyeva ilə birgə işğaldan azad olmuş torpaqlarımıza – Cəbrayıl və Zəngilan rayonlarına növbəti tarixi səfərini etdi və bir daha bütün dünyaya erməni vəhşiliklərini, onların Azərbaycanın dini və tarixi abidələrini, şəhər və kəndlərini tamamilə darmadağın etdiyini nümayiş elətdirmiş oldu. Ölkə Prezidenti cənab İlham Əliyevin həm BMT-nin mötəbər kürsüsündən, həm də dünən tarixi səfəri çərçivəsində

erməni vəhşiliklərini, soyqırımları bütün dünya ictimaiyyətinə çatdırması elə Fransa və Amerika siyasətçilərinin qondarma soyqırımını dilə gətirmələrinə tutarlı cavab idi. Çünki 1915-ci ilin hadisələrini siyasətçilər deyil, tarixçilər müəyyənləşdirməlidir. Tarixçilər də müəyyənləşdirəndə, əlbəttə ki, bunun qondarma olduğu bir daha üzə çıxır. Bu baxımdan da məhz elə həmin siyasətçilərin yaşadığı dövrdə, Azərbaycan torpaqlarının işğala məruz qaldığı zamanda təkcə Xocalıda deyil, Kəlbəcərdə, digər ərazilərimizdə də mülki əhalimizə qarşı törədilən soyqırımlar onların gözünün önündə olubdur. Yaxşı olardı ki, onlar indiki tarixə diqqət etsinlər və erməni vəhşiliklərini bütün dünyaya nümayiş elətdirsinlər. Görünür, bununla qardaş Türkiyəyə hansısa bir siyasi təzyiq göstərməyə çalışırlar. Qardaş Türkiyə təkcə bölgədə deyil, dünyada güclü və qüdrətli dövlətdir. Azərbaycan Prezidenti cənab İlham Əliyev həm də xalqımızın, dövlətimizin qardaş Türkiyənin yanında olduğunu Türkiyənin Prezidenti cənab Rəcəb Tayyib Ərdoğanə çatdırmışdır. Təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Sağ olun.

Fazil Mustafa. Buyurun, Fazil müəllim.

F.Mustafa. Hörmətli xanım Sədr, hörmətli millət vəkilləri. Xanım Sədr, Sizin səsləndirdiyiniz bəyanatın qısa, lakonik və hədəfə dəyən müddəalarını dəstəkləyirik. Eləcə də burada çıxış edən həmkarlarımızın bu məsələ ilə bağlı fikirlərini bölüşürük. Təkrara yol verməmək üçün mən başqa mövzuya toxunmaq istəyirəm.

Bu günlərdə bu məsələ ilə bağlı Azərbaycanda fəaliyyət göstərən 48 siyasi partiyanın bəyanatı oldu. Bu onu göstərdi ki, ölkə Prezidentinin iradəsi ilə Azərbaycanda siyasi partiyaları bir canlandırma mexanizmi artıq işə düşübdür və bu istiqamətdə də çox ciddi işlər görülür.

Amma biz necə etməliyik ki, bu canlandırmadan o tərəfə siyasi partiyalar özləri də ictimai-siyasi həyatda fəal iştirak etsinlər.

Bu günlərdə bizdə daha bir yeni icra başçısı həbs olundu və eyni zamanda, koronavirusla mübarizə fonunda bir neçə baş həkimin də həbs olunması hadisəsi baş verdi. Sual verilir ki, icra başçıları bu məsələlərdən niyə ibrət götürümlər. Amma məsələnin əsas mahiyyəti, hesab edirəm ki, sistemə yeni yanaşma ilə bağlıdır. Hansısa rayonda bir icra başçısının qanunsuz hərəkətlərinə etiraz edən, müqavimət göstərən polis, məhkəmə, prokurorluq işçisini, onun rəhbərliyində olan hansısa şəxsləri tapmaq çox çətinidir. Mümkün də deyil. Demək, bu həddə qədər gəlib çıxan mərhələdə hansısa bir nəzarət mexanizminin olması icra başçılarının çoxunun əxlaqi dəyərlərə görə yox, məhz qorxudan rüşvət almamağı tərcih etdiklərini göstərir. Ona görə də biz bu səlahiyyət məsələsinə bir də baxmalıyıq. Bu səlahiyyət dünyanın bütün inkişaf etmiş ölkələrində bələdiyyələrin, yerli özünüidarənin inkişafı ilə bağlıdır.

Bizdə Konstitusiyanın 142-ci maddəsində göstərilir ki, bələdiyyələr seçkilər yolu ilə formalaşırlar və fəaliyyət göstərilir. Biz, hesab edirəm ki, Azərbaycanda ciddi struktur islahatlarına başlamalıyıq. Bakı böyük şəhər bələdiyyəsinin yaradılması bir eksperiment ola bilər. Mən nəyi təklif edirəm? Bu bələdiyyəyə seçkilər sırf proporsional əsasda keçirilsin və siyasi partiyalar öz namizədləri ilə bu seçkidə iştirak etsinlər. Kifayət qədər də normal səlahiyyətlər verilsin ki, Bakını gecəqondulaşmış bir şəhərdən normal bir şəhərə çevirmək, kiminsə istəyi ilə harasa sərəncam verərək, yeri gəldi-gəlmədi, bir-birinə yaxın, ağız-ağıza binalar tikmək siyasətindən uzaqlaşaq.

Bələdiyyə qərarı ilə 10–15 nəfər oturub kollegial həll

edəcək ki, nə lazımdır, bu şəhərə nələri etmək daha faydalıdır və vətəndaşa da xidmət göstərəcəklər. Ona görə də bu istiqamətdə, hesab edirəm, siyasi partiyaların da artıq funksional fəaliyyəti daha açıq şəkildə özünü büruzə verəcəkdir. Diqqətinizə görə sağ olun.

Sədrlik edən. Sağ olun.

Əli Məsimli. Əli müəllim, buyurun.

Ə.Məsimli. Çox sağ olun, hörmətli Sədr. Reallıq hissini itirməyən hər kəsə məlumdur ki, erməni soyqırımı məsələsi özləri bəşər tarixinin ən dəhşətli soyqırımlarını törətmiş böyük güclülərin Türkiyəyə təzyiq etmək, öz siyasi məqsədlərinə nail olmaqda erməni diasporundan faydalanmaq vasitəsi, eləcə də xüsusi biznes layihəsinə çevrilərək erməni lobbisinə və diasporuna böyük pullar gətirən uydurmadan başqa heç nə deyil. Məsələyə bu nöqtəyi-nəzərdən yanaşanda, hesab edirəm ki, ilk növbədə bu, qardaş Türkiyəyə heç bir ciddi təsir göstərməyəcək. Ona görə ki, onun heç bir hüquqi nəticəsi yoxdur, amma diplomatik münasibətlərə ciddi xələl gətirəcək. Bu baxımdan yanaşanda, hesab etmək olar ki, Türkiyə artıq 106 il bundan əvvəlki dövlət deyil, çox önəmli bir regional gücdür, dünya gücünə çevrilmək istiqamətində hərəkət edir və bu istiqamətdə hərəkətini də davam etdirəcək.

Amma burada başqa bir məqamı qeyd etmək lazımdır ki, məhz Fransa Senatının sədrinin riyakarlıq, tarixi faktları təhrif edən saxtakarlıq, fitnəkarlıq və şantaj nümunəsi olan bəyanatı başqa məsələlərdən xəbər verir. O da ondan ibarətdir ki, bu soyqırım məsələsinin başqa bir hədəfə, məhz Qarabağa doğru yönəldilməsinin nüansları artıq görünməkdədir. Ona görə də buna qarşı, hesab edirəm ki, emosiya ilə yox, intellektual mübarizə aparmaq lazımdır. Bu mübarizədə də Azərbaycan–Türkiyə birliyinin daha da

genişlənməsi və dərinləşdirilməsi, həm dövlət, həm diasporlar, həm parlamentlər, həm də digər qurumlar səviyyəsində birliyə nail olmaq lazımdır.

İkinci tərəfdən isə artıq zamanıdır ki, bu birlikdə təkcə Türkiyə–Azərbaycan yox, bütün Türk birliyi iştirak etməlidir. Çünki dolayı yolla bir müddətdən sonra bu məsələlər Türk birliyində də özünü göstərməyə başlayacaq və bunların, hesab edirəm ki, kombinasiyasına nail olmaqla, Sizin çıxışınızda xüsusi qeyd olunan o məqamları sistemləşdirərək Azərbaycan parlamentinin adından parlamentlərə, yaxud hansısa istiqamətlərə bir etiraz bəyanatının da hazırlanıb verilməsi çox məqsədəuyğun olar. Hesab edirəm ki, bunun da çox ciddi təsiri olar. Həm Azərbaycan Prezidenti, həm parlamentin Sədri, həm də Xarici İşlər Nazirliyi səviyyəsində olan həmin sənədlərin bir növ, elə bil ki, davamı olar. Bu da ümumi işə xidmət etmiş olar. Diqqətinizə görə təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Sağ olun.

Elşad Mirbəşir oğlu, buyurun.

E.Mirbəşir oğlu. Təşəkkür edirəm. Hörmətli Sədr, hörmətli iclas iştirakçıları. Vətən müharibəsində Ali Baş Komandan, cənab Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi altında ordumuz inamlı qələbə çaldı. Lakin həm Vətən müharibəsi dövründə, həm də postmünaqişə zamanı müşahidələr göstərdi ki, düşmən heç də dinc dayanmaq fikrində deyil, ölkəmizə qarşı akademik dairələrdə hibrid müharibə kimi xarakterizə olunan hücumlarını davam etdirməkdədir. Bu da, təbii ki, milli təhlükəsizliyin təmin olunmasının yeni metodlarının tətbiq olunmasının və yeni mexanizmlərinin düşünülməsinin vacibliyini bir daha nümayiş etdirdi.

Yaxşı xatırlayırıq ki, düşmən təkcə hərbi meydanında

deyil, eyni zamanda, dinc insanlara, ölkəmizdə strateji əhəmiyyət kəsb edən strateji infrastruktur obyektlərinə də hücumlar təşkil etdi. Bununla yanaşı, həmçinin beynəlxalq informasiya məkanında dövlətimizin pozitiv imicinin korlanması istiqamətində də informasiya təhdidlərini davam etdirdi.

Bütün bunlar milli təhlükəsizliyin təmin olunmasının yeni trendləri, istiqamətləri haqqında düşünməyə əsas yaradır. Hesab edirəm ki, bir çox inkişaf etmiş ölkələrdə olduğu kimi, güclü ölkə olaraq Azərbaycanda da Hərbi Doktrinaya hibrid təhdidlərdən səmərəli müdafiə olunmağa imkan verəcək maddələrin əlavə olunması vacibdir. Cəmiyyətimizdə bir sıra müşahidə olunan proseslər də aydın göstərir ki, bu məsələ haqqında artıq ciddi düşünməyin vaxtıdır. Məsələn, ölkədə etiraz potensialının yaradılması istiqamətində, Azərbaycan xalqının mədəniyyətinə və mental dəyərlərinə zidd olan proseslərin, yaxud fəaliyyət istiqamətlərinin dəstəklənməsi istiqamətində fəallıq müşahidə olunmalıdır.

Bir çox hallarda isə bizim bu gün çox böyük dəyər verdiyimiz və yeni yaradılmış dəyərlərimiz ətrafında da qeyri-konstruktiv müzakirələrin açılması cəhdləri müşahidə olunmaqdadır. Xatırlatmaq yetərlidir ki, Hərbi Qənimətlər Parkı ətrafında hansı müzakirələr həyata keçirildi. Bu da göstərir ki, informasiya təhlükəsizliyi konsepsiyasının qəbul olunması və ayrıca olaraq bu istiqamətdə institusional fəaliyyətin həyata keçirilməsi çox vacibdir. Düşünürəm ki, bu günün reallıqları qeyd etdiyim iki məsələ ətrafında geniş müzakirələrin aparılmasını və qəti addımların atılmasını zəruri edir. Diqqətinizə görə təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Sağ olun.

Sonuncu çıxış, Qüdrət Həsənpuliyev.

Q.Həsənpuliyev. Təşəkkür edirəm, hörmətli Sədr. Hörmətli qonaqlar, deputat həmkarlarım və media nümayəndələri. Doğrudan da, biz çox xoşagəlməz bir hadisəni müşahidə etdik. Amerikanın keçmiş Prezidenti Donald Tramp Co Baydeni “yuxulu Co” – “sleepy Co” adlandırır. Doğrudan da, Baydenin yuxudan ayılmasına və tarixi öyrənməsinə, reallıqlara nəzər yetirməsinə və ermənilərin yox, vicdanının səsinə qulaq asmasına çox böyük ehtiyac var. Biz onun Azərbaycana yönəlik haqsızlığı ilə hələ 1992-ci ildə üzləmişik. Ermənilər Xocalıda dəhşətli soyqırım törətdilər, amma Amerika Birləşmiş Ştatları buna münasibət bildirmədi. Azərbaycan torpaqlarının işğalına, Dağlıq Qarabağda, Ermənistanda aparılan etnik təmizləmə siyasətinə heç bir münasibət bildirmədilər, reaksiya vermədilər. Əvəzində isə 1992-ci ilin payızında biz işğal altında olan bir neçə yaşayış məntəqəsini azad edəndə “Azadlığa yardım aktı”na 907-ci düzəlişi qəbul edib, Azərbaycana sanksiya tətbiq etdilər.

Çoxları soruşur ki, niyə Co Bayden erməni soyqırımını sözünü işlətdi. Ona görə ki, onlara bugünkü Türkiyənin apardığı müstəqil siyasət sərf etmir və onları qıcıqlandırır. Onlara 1992-ci ildəki Türkiyə lazımdır. Təsəvvür edin, 1992-ci ildə Azərbaycan torpaqları işğal olunanda Türkiyənin rəhbərliyinə təsir etdilər ki, Ermənistanda taxıl qurtarıb, siz Ermənistana taxılla yardım edin. Onları bu cür alçaltdılar. Yəni bir tərəfdə bunların qardaşlarının torpaqları işğal olunur, o biri tərəfdə Türkiyə işğalçı dövlətə taxılla yardım edir. Bax, onlara belə bir Türkiyə lazımdır. Ona görə də onlar Türkiyənin müstəqil siyasətindən qıcıqlanırlar. Amma 79 yaşlı Bayden nəzərə almalıdır ki, onun yaşının elə bir dövrüdür, o, dünyada sülh üçün çalışmalıdır

və bu cür adla bu dünyadan köçməlidir. Əgər Paşinyana dəstək vermək istəyirlərsə, bunun başqa yolunu tapmalı idilər. Paşinyanın o “Sorosçu” dəstəsini başqa cür də müdafiə etmək mümkündür. Amma Ermənistanın Azərbaycana yönələn torpaq iddialarından qaynaqlanan bu münaqişədə onlar bu açıqlamaları ilə, həm Fransa Senatının sədrinin, həm də Amerika Birləşmiş Ştatları Prezidenti Baydenin açıqlamaları ilə artıq öz mənəvi haqlarını itiriblər ki, vasitəçilik missiyası yerinə yetirsinlər. Yəni bu barədə biz açıq, uca səslə deməliyik.

Sonda, doğrudan da, mən çox məmnun oldum və xalqımız da çox məmnun oldu ki, həm bizim Prezident Türkiyə Prezidentinə zəng etdi, həm də Siz Türkiyənin Böyük Millət Məclisinin Sədrinə müraciət etdiniz. Azərbaycandakı 48 siyasi partiya təcili birgə bəyanatla çıxış etdi, qeyri-hökumət təşkilatları, bizim ziyalılar, media nümayəndələri bu məsələyə münasibət bildirdilər. Türkiyə–Azərbaycan qardaşlıq...

Sədrlik edən. Sağ olun. Mən hamıya təşəkkür edirəm.

Hörmətli həmkarlar, biz gündəliyin məsələlərinə keçirik. Bildiyiniz kimi, bu gün biz 8 məsələni müzakirə edəcəyik. Onu da qeyd edirəm ki, ilk 2 məsələmiz Milli Məclisin qərar layihələridir. Gündəliyin 1-ci məsələsi Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Seçki Komissiyasının üzvlərinin və əvəzedici üzvlərinin seçilməsi haqqında qərar layihəsidir.

Hörmətli deputatlar, bildiyiniz kimi, Mərkəzi Seçki Komissiyası üzvlərinin səlahiyyət müddəti başa çatmışdır və Milli Məclis komissiyanın yeni tərkibini formalaşdırmalıdır. Seçki Məcəlləsinin 24.3-cü maddəsinə uyğun olaraq, Mərkəzi Seçki Komissiyasının 18 üzvündən 6 nəfərin namizədlikləri Milli Məclisdə çoxluq təşkil edən

siyasi partiya tərəfindən, 6 nəfərin namizədlikləri heç bir siyasi partiya mənsub olmayan deputatlar tərəfindən, 6 nəfərin namizədlikləri isə Milli Məclisdə azlıq təşkil edən siyasi partiyalar tərəfindən təqdim edilməlidir. Bununla birlikdə, hörmətli həmkarlar, Seçki Məcəlləsinin 19.7-ci maddəsinə görə, Mərkəzi Seçki Komissiyasının 3 nəfər əvəzedici üzvünün namizədlikləri də eyni qaydada Milli Məclisə təqdim edilməlidir. Artıq bütün lazımi prosedurlar icra olunmuş və namizədlər müəyyən edilmişdir.

Milli Məclisdə çoxluq təşkil edən Yeni Azərbaycan Partiyasının İdarə Heyətinin qərarı ilə Mərkəzi Seçki Komissiyasının 6 nəfər üzvünün və bir nəfər əvəzedici üzvünün, heç bir siyasi partiya mənsub olmayan deputatların yığınağının qərarı ilə Mərkəzi Seçki Komissiyasının 6 nəfər üzvünün və bir nəfər əvəzedici üzvünün, habelə Milli Məclisdə azlıq təşkil edən siyasi partiyaların – Bütöv Azərbaycan Xalq Cəbhəsi Partiyasının, Vətəndaş Həmrəyliyi Partiyasının, Böyük Quruluş Partiyasının, Azərbaycan Demokratik Maarifçilik Partiyasının, Ana Vətən Partiyasının və Demokratik İslahatlar Partiyasının rəhbər orqanlarının qərarları ilə Mərkəzi Seçki Komissiyasının 6 nəfər üzvünün və 1 nəfər əvəzedici üzvünün namizədlikləri Milli Məclisə təqdim edilmişdir.

Hörmətli həmkarlar, onu da qeyd edim ki, Seçki Məcəlləsinin tələbinə uyğun olaraq, Milli Məclisdə heç bir siyasi partiya mənsub olmayan deputatların təqdim etdiyi namizədlərdən biri Milli Məclisdə çoxluq təşkil edən Yeni Azərbaycan Partiyasının nümayəndələri ilə, digər bir namizəd isə azlıq təşkil edən siyasi partiyaların nümayəndələri ilə razılaşdırılmışdır.

Hörmətli deputatlar, Milli Məclisin qərar layihəsi və müvafiq sənədlər sizə paylanmışdır. Məsələ ilə bağlı kim

çıxış etmək istəyir? Mən görürəm, 2 nəfər yazılıb.

Siyavuş Novruzov. Buyurun, Siyavuş müəllim.

S.Novruzov. Təşəkkür edirəm. Hörmətli Sədr, hörmətli deputatlar, hörmətli qonaqlar. Bu gün biz Mərkəzi Seçki Komissiyasının üzvləri ilə bağlı qərar qəbul etməliyik. Qərarla bağlı, hörmətli xanım Sədr, Siz ətraflı şəkildə məlumat verdiniz. Mən, sadəcə olaraq, bir neçə kəlmə qeyd etmək istərdim. Doğrudan da, uzun illərdir ki, Azərbaycanda çox peşəkar bir Mərkəzi Seçki Komissiyası və dairə seçki komissiyaları formalaşmışdır. Burada bütün tərəflərin maraqları ehtiva olunur. O baxımdan burada çalışan, fəaliyyət göstərən insanlar həm hüquqi cəhətdən kifayət qədər bilikli, savadlı, həmçinin seçki prosesini gözəl bilən və Seçki Məcəlləsinin tələblərinin həyata keçirilməsinə nəzarət etməyi bacaran insanlardır və bu orqanın daimi fəaliyyətini təmin edirlər.

Mən təxminən 27 ilə yaxındır ki, müəyyən məsələlərlə bağlı Mərkəzi Seçki Komissiyasında iştirak edirəm. Yəni 10 il ümummilli liderin, 17 il cənab Prezidentin, 6 parlament və bələdiyyə seçkilərində Yeni Azərbaycan Partiyasının səlahiyyətli nümayəndəsi kimi mütəmadi Mərkəzi Seçki Komissiyası ilə ünsiyyətdə olmuşam. Onların verdiyi tövsiyələr, qəbul etdikləri bütün təlimatlar hər bir seçki prosesinin keçirilməsinə çox geniş şəkildə imkan yaradır. Yəni biz hər bir siyasi partiya üçün bərabər şəraitin yaradılması, siyasi partiyaların verdikləri namizədlərin dəqiq, qanunauyğun şəkildə, azad, ədalətli, demokratik seçilməsi üçün atılan addımların şahidi olmuşuq.

Qeyd etmək istərdim ki, Mərkəzi Seçki Komissiyası və dairə seçki komissiyaları, doğrudan da, çox geniş şəkildə fəaliyyət göstərirlər. Azərbaycanda nadir addımlardan biridir ki, hər bir dairə seçki komissiyasının öz binası var,

daimi işçiləri fəaliyyət göstərir. Mütəmadi olaraq dairə seçki komissiyalarının üzvlərinə, dairə seçki komissiyalarının üzvləri isə məntəqə seçki komissiyalarının üzvlərinə treninqlər keçirlər. O cümlədən seçicilərin siyahıya alınmasının mütəmadi olaraq aparılması, dəqiqləşdirilməsi, doğrudan da, ağır bir yüküdür.

Əlavə etmək istərdim ki, siyasi partiyaların maliyyələşməsi ilə əlaqədar da iş aparılır. İstər dövlət büdcəsi tərəfindən, istərsə də digər ianələr, üzvlük haqları vasitəsi ilə maliyyələşən siyasi partiyalar, demək olar ki, 3 aydan bir Mərkəzi Seçki Komissiyasına hesabat verirlər. Bu da şəffaflığın təmin olunmasıdır ki, siyasi partiyalar bu və ya digər şəkildə başqa təşkilatlardan, o cümlədən “Siyasi partiyalar haqqında” Qanunda qadağan olunmuş hər hansı bir formada maliyyə dəstəyi almasın.

Əfsuslar olsun, bir sıra partiyalar var, necə ki, fəaliyyətləri, o cür də maliyyə fəaliyyətləri qaranlıqdır və bu günə qədər Mərkəzi Seçki Komissiyasına heç bir hesabat vermirlər. Çünki həmin təşkilatlar xarici kəşfiyyat orqanları, o cümlədən erməni lobbisi tərəfindən maliyyələşirlər və Azərbaycanda ictimai-siyasi sabitliyi pozmaq, Azərbaycanın apardığı uğurlu siyasətə kölgə salmaqdan ötrü həm xaricdə, həm də daxildə bu cür fəaliyyət göstərirlər. Onun nəticəsi olaraq da bu günə qədər, məsələn, mən adını çəkə bilərəm, Azərbaycan Xalq Cəbhəsi Partiyası və bir neçə bu cür partiya var ki, maliyyə hesabatını təqdim etmir. Başqa vaxt düzlükdən danışan, haqq-ədalətdən dəm vuran bu insanlar özlərinin qanun qarşısında cavabdehlik borcunun yerinə yetirilməsi məqamı çatanda nədənsə öz maliyyə vəziyyətlərini gizlədirlər və bu barədə məlumatları Mərkəzi Seçki Komissiyasına təqdim etmirlər. Mən hesab edirəm, gələcəkdə biz “Siyasi

partiyalar haqqında” Qanuna əlavə müddəə daxil etməliyik ki, kim Mərkəzi Seçki Komissiyasına öz maliyyə hesabatı haqqında məlumat vermirsə, həmin təşkilatlarla bağlı aidiyyəti qərarların qəbul edilməsinə imkan yaradılsın. Bu baxımdan, qeyd etmək istərdim ki, doğrudan da, Mərkəzi Seçki Komissiyasının fəaliyyəti çoxşaxəlidir. Həm seçki qanunvericiliyi, həm də seçki kampaniyasının planlaşdırılması və idarə olunmasının həyata keçirilməsi vacib şərtlərdən biridir. Bilirsiniz ki, hakimiyyət seçkilər yolu ilə formalaşır. İstər Prezident, istər parlament, istərsə də yerli özünüidarəetmə orqanlarının seçkiləri. Bu baxımdan da mən Mərkəzi Seçki Komissiyasının seçiləcək üzvlərinə uğurlar arzulayıram.

Məzahir müəllim haqqında da bir neçə kəlmə qeyd etmək istərdim. Məzahir müəllim uzun müddətdir, təxminən 20 ilə yaxındır, Mərkəzi Seçki Komissiyasına rəhbərlik edir. Orada həm təşkilati, həm hüquqi, həm ictimaiyyətlə əlaqələrin qurulması, həm də şəffaflıq baxımından çox böyük işlər aparılır. Buna görə də deputat həmkarlarımı Mərkəzi Seçki Komissiyasının uzun müddət fəaliyyət göstərən, kifayət qədər təcrübəyə malik olan və hər cür seçkini həyata keçirə biləcək üzvlərinə səs verməyə çağırıram. Qərar verək, qəbul edək və öz fəaliyyətlərini davam etdirsinslər. Təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Sağ olun.

Hikmət Məmmədov. Buyurun, Hikmət müəllim.

H.Məmmədov. Hörmətli xanım Sədr, hörmətli millət vəkilləri, hörmətli qonaqlar. Doğrudan da, demokratik cəmiyyətin əsas hüquqi, siyasi institutlarından biri Mərkəzi Seçki Komissiyasıdır, onun fəaliyyətinin demokratik əsaslarda təşkil olunmasıdır. Biz bilirik ki, hər bir cəmiyyətdə hakimiyyətin müxtəlif qollarının, yerli idarəetmə orqan-

larının fəaliyyətinin formalaşdırılması bilavasitə Mərkəzi Seçki Komissiyasının və Seçki Məcəlləsinə uyğun təyin olunan prosedurları vasitəsi ilə reallaşan siyasi aktdır, hadisədir. Ona görə də mən düşünürəm ki, Yeni Azərbaycan Partiyasının İdarə Heyəti bir neçə gün bundan əvvəl öz namizədlərini müəyyənləşdirərkən məhz Mərkəzi Seçki Komissiyasına üzv olacaq namizədlərin peşəkar keyfiyyətlərini, təcrübələrini, onlara olan ictimai etimad kimi mühüm meyarları nəzərə almaqla, müəyyənləşdiribdir. 6+1 formatında öz namizədlərini parlamentin təsdiqinə təqdim edibdir.

Bütövlükdə isə biz bilirik ki, Azərbaycanda demokratik seçki ənənələrinin özünəməxsus tarixi var. Bu vaxta qədər heç bir halda cəmiyyətin hər hansı bir siyasi institutu və yaxud cəmiyyətdən kənar beynəlxalq təşkilatların Azərbaycanda keçirilən seçkilərlə bağlı ciddi şübhələri, ciddi iddiaları olmayıb və fəaliyyət göstərdiyi müddətdə Mərkəzi Seçki Komissiyası ona daxil olan bütün müraciətləri, bütün şikayətləri peşəkarcasına, hüquqa, ədalətin, haqqın aliliyinə söykənərək araşırıb və nəticə etibarlı ilə bu gün formalaşdırdığı demokratik institutlarla cəmiyyətimizin, siyasi sistemimizin hüquqi memarlarından, belə demək mümkündürsə, birinə çevrilibdir.

İkinci əsas məsələ ondan ibarətdir ki, biz bu gün Mərkəzi Seçki Komissiyasının yeni tərkibini formalaşdırarkən bir daha bunun demokratik əsaslarla formalaşdığının şahidi oluruq. Çünki müxalifət nümayəndələrinin öz namizədləri, bitərəflərin öz namizədləri, hakim Yeni Azərbaycan Partiyasının, parlament çoxluğunu təşkil edən partiyanın da öz nümayəndələri var. Ona görə də mən düşünürəm ki, bu tərkib bayaq sadaladığımız meyarlarla müəyyənləşdiyinə, nüfuza malik olduğuna, ictimai

etimad parametrlərinə cavab verdiyinə və işlərinin peşəkarı olduqlarına görə onların namizədliyini təsdiq edə bilərik. Mən buna səs verəcəyəm və millət vəkili həmkarlarımı da bu tərkibdə Mərkəzi Seçki Komissiyasının yenidən təşkil olunmasına səs verməyə çağırıram. Sağ olun.

Sədrlik edən. Sağ olun, Hikmət müəllim.

Sabir Rüstəmxanlı. Sabir müəllim, buyurun.

S.Rüstəmxanlı. Hörmətli Məclis, hörmətli qonaqlar. Bu gün, Mərkəzi Seçki Komissiyasının yeni tərkibinin seçildiyi gün biz həm də Amerika Prezidentinin uydurma soyqırım məsələsi ilə bağlı səsəndirdiyi fikri müzakirə etdik. Mən bunun arasında qəribə bir bağlılıq və məntiq görürəm. Azərbaycan, düzdür, 1918–1920-ci illərdə demokratik seçki ənənələrini yaratmışdı. 1991-ci ildən bəri, müstəqil olandan sonra da çox çətin, – torpaqlarının bir hissəsi işğal olunub, 1 milyondan artıq qaçqını, yerindən-yurdundan didərgin salınmış insanlar var, – belə bir şəraitdə özünün yeni seçki ənənələrini formalaşdırır. Hesab edirəm ki, müəyyən ziddiyyətlərlə, mülahizələrlə birgə hər halda artıq bu ənənə mövcuddur və bu gün təqdim olunan siyahını biz bəyənilirik, şübhəsiz, səs verəcəyik. Onlara uğurlar arzulayıram.

Amma məsələ burasındadır ki, bizi ittiham edən, Azərbaycana qarşı olan, Azərbaycanda bütün müsbət tendensiyaları görməzdən gələn, parlamentində insanların güllələndiyi Ermənistanı, heç bir dövlət ənənəsi olmayan və qondarma, kukla, belə deyək, oyuncaq dövləti müdafiə edən böyük güclər nədənsə bu həqiqətləri görməzdən gəlirlər. Üstəlik, Bayden seçkiləri bu yaxında keçirdi və hələ bu günə qədər onun, doğrudan da, düzgün səs aldığı və düzgün seçildiyi bəlli deyil. Hələ indiyə qədər Trampa onun arasında mübahisələr gedir. Hələ legitimliyi sual

altında olan belə bir adamın dünyanın böyük bir dövlətinə, Türkiyəyə qarşı bu cür ittiham səsləndirməsi son dərəcə gülüncdür.

Bilirsiniz, Türkiyə, türk milləti, – bütün tarix bəllidir, – bu gün dünyaya demokratiyadan dəm vuran Avropa dövlətlərinə bir çox dərslər verib, bir çox mədəniyyət sahələrini Avropaya onlar öyrədiblər, əslində, bir çox sahələrdə onların müəllimi olublar. Bu gün Qərb ölkələrinin bu sərsəm bəyanatları, şübhəsiz, bizim tarixi həqiqətlərimizə kölgə sala bilməz. Ona görə də mən hesab edirəm, Azərbaycan demokratik seçki ənənələrini davam etməlidir, güclü şəkildə öz yolu ilə getməlidir və biz həqiqət yolunda, düz yolda olduğumuzu dünyaya sübut etməliyik. Dünya üçün yox, öz millətimiz üçün işləməliyik.

Yeni tərkibdən bir xahiş də etmək istəyirəm. Mərkəzi Seçki Komissiyasının bundan sonrakı prosesləri rayonlarda davam edəcək. Dəfələrlə şahidi olmuşuq ki, rayonlarda siyasi partiyaların maraqları, daha doğrusu, onların təklif və istəkləri ilə yeni icra hakimiyyətlərinin istəyi üst-üstə düşmür. Təklif edirlər, sizin adınızdan bir nümayəndə verək, sizin adınızdan biz filankəsi təklif edirik, yaxud yer sənindir, sənin partiyandır, amma sən filankəsi versən, biz onu o dairədə katib seçməyəcəyik və sair. Təcrübədə bu cür çox şeylərlə rastlaşmışıq. Mən yeni tərkibdən, xüsusən Məzahir müəllimdən xahiş edirəm, gələcəkdə Mərkəzi Seçki Komissiyasının siyasi partiyalarla işi elə bir səviyyədə qurulsun ki, yerli icra hakimiyyətləri bizim üçün problem yaratmasınlar. Təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Sağ olun.

Hörmətli həmkarlar, mən görürəm ki, namizədlər haqqında ümumi rəy müsbətdir və sizin icazənizlə, istəyirəm, məsələni səsə qoyam. Xahiş edirəm, Mərkəzi Seçki Ko-

missiyası üzvlərinin və əvəzedici üzvlərinin seçilməsi haqqında qərar layihəsinə münasibət bildirin. Buyurun.

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.07 dəq.)
Lehinə	83
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	84
Nəticə: Qəbul edildi	

Şakir müəllim, sizdə vəziyyət necədir? Məlumat verin.

Ş.Şabanov. Lehinə 19 səs, əleyhinə 1 nəfər.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qəbul edildi.

Beləliklə, Mərkəzi Seçki Komissiyasının üzvlərini biz təbrik edirik, onlara məsul və şərəfli vəzifələrində uğurlar arzulayırıq. Sağ olun.

Yərdən. (*Eşidilmir.*)

Sədrlik edən. Məzahir müəllim, söz demək istəyirsiniz? Üzr istəyirəm, buyurun.

Yərdən. (*Eşidilmir.*)

Sədrlik edən. Hörmətli həmkarlar, xahiş edirəm.

Buyurun, Məzahir müəllim.

M.Pənahov, *Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Seçki Komissiyasının üzvü.*

Hörmətli Sədr, hörmətli Sədr müavinləri, hörmətli Milli Məclis üzvləri. İcazə verin, bizim namizədliyimizi həm irəli sürən tərəflərə, rəhbərlərinə, həm də Milli Məclis üzvlərinə Mərkəzi Seçki Komissiyası adından öz minnətdarlığımı bildirirəm. Eyni zamanda, mən bildirmək istəyirdim ki, Azərbaycan Respublikasında həyatımızın müxtəlif sahələrində olduğu kimi, seçkilərlə də bağlı son illər bö-

yük nailiyyətlər əldə ediləndir. Burada onunla bağlı hörmətli Milli Məclis üzvləri müəyyən fikirlərini bildirdilər. Mən də qısaca olaraq, bu məsələnin üzərində dayanmaq istəyirəm.

Bu nailiyyətlər, hər şeydən əvvəl, Azərbaycanda əldə edilmiş dayanıqlı ictimai-siyasi sabitliklə bağlıdır. İkincisi, demokratik, şəffaf seçkilərin keçirilməsi üçün müasir tələblərə cavab verən hüquqi bazanın yaradılması ilə bağlıdır. Üçüncü, Mərkəzi Seçki Komissiyası da daxil olmaqla, 30 mindən artıq seçki komissiyası üzvlərinin öz fəaliyyətini qanunvericiliyin tələblərinə uyğun həyata keçirməsi üçün yaradılan nümunəvi şəraitlə bağlıdır. Bütün bu sadələşdirici amillər birbaşa dövlət başçısının, yəni Azərbaycan seçicilərinin konstitusion hüquqlarının qarantı kimi çıxış edən ölkə Prezidentinin birbaşa özünün təşəbbüsü və rəhbərliyi ilə icra strukturları tərəfindən həyata keçirilib və daim diqqətdə saxlanılır. Ona görə də əldə edilən bu nailiyyətlərdə Mərkəzi Seçki Komissiyasının, aşağı seçki komissiyalarının ünvanına deyilən xoş sözlər var, tam məsuliyyətimlə deyirəm ki, bunlar bu sadələşdirici amillərlə bağlı olduğu üçün mən dövlət başçısına öz minnətdarlığımı bildirirəm.

Həm ölkə rəhbərliyi, həm Milli Məclis, həm dövlət, həm də Azərbaycan xalqı əmin olsun ki, biz məsuliyyətimizi, həmişə olduğu kimi, çox dəqiq başa düşürük. Baxmayaraq ki, biz müxtəlif siyasi baxışların təmsilçilərindən ibarət olan bir qurumuq, amma məcəllənin də, qanunvericiliyin də tələbinə görə Mərkəzi Seçki Komissiyası öz fəaliyyətini ancaq və ancaq qanunvericiliyin tələbləri əsasında və sizi əmin edirəm ki, həm də Azərbaycan dövlətçiliyinin, Azərbaycan xalqının maraqlarını gözləmək şərti ilə qəbul edilən, atılan addımlar əsasında

quracaqdır. Ona görə bir daha sizə öz minnətdarlığımı bildirirəm. Diqqətinizə görə çox sağ olun.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Məzahir müəllim. Hamınızı təbrik edirik, uğurlar arzulayırıq. Sağ olun.

Hörmətli həmkarlar, biz isə işimizə davam edirik. Gündəliyin 2-ci məsələsinə keçirik. Bu məsələ İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatı Parlament Assambleyasının Nizamnaməsinin təsdiq edilməsi haqqında qərar layihəsidir. Məsələyə dair məlumat vermək üçün mən Beynəlxalq münasibətlər və parlamentlərarası əlaqələr komitəsi sədrinin müavini hörmətli Sevinc Fətəliyevaya söz verirəm. Sevinc xanım, buyurun.

S.Fətəliyeva, Milli Məclisin Beynəlxalq münasibətlər və parlamentlərarası əlaqələr komitəsi sədrinin müavini.

Hörmətli Sahibə xanım, hörmətli həmkarlar, məlumat üçün bildirim ki, İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatı 1985-ci ildə yaradılmışdır. Hökumətlərarası təşkilatdır və yarandığı tarixdən Türkiyə, İran, Pakistan arasında iqtisadi, texniki və mədəni əməkdaşlığı möhkəmləndirmək məqsədini daşıyırdı. Sovet İttifaqı dağılandıqdan sonra 1992-ci ildə daha 7 ölkə – Azərbaycan, Əfqanıstan, Qazaxıstan, Qırğızıstan, Özbəkistan, Tacikistan və Türkmənistan bu təşkilata qoşulmuşlar. Təşkilatın fəaliyyətini tənzimləyən əsas sənəd İzmir müqaviləsidir və burada İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatının hədəfləri əks olunmuşdur. Təşkilatın əsas məqsədləri regionda ticarətdə məhdudiyətlərin aradan qaldırılması, digər regionların təcrübəsini və qlobal iqtisadi meyilləri nəzərə alaraq, regiondaxili və regionlararası ticarəti genişləndirməkdir.

Qeyd edək ki, Azərbaycan 2006-cı və 2012-ci illərdə İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatının zirvə toplantılarına ev sahibliyi etmişdir. Bu zirvə toplantılarında qəbul edilmiş

sənədlərdə üzv ölkələr arasında bir sıra sosial-iqtisadi və siyasi əlaqələrin əsas prinsipləri, regional münasibətlərin prioritetləri və istiqamətləri öz əksini tapmışdır. Azərbaycan İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatı vasitəsi ilə ortaq maraq kəsb edən layihələrin həyata keçirilməsini dəstəkləyir və müxtəlif sahələrdə əməkdaşlığın inkişafı məqsədi ilə təklif və təşəbbüslər irəli sürür. Azərbaycan təşkilat çərçivəsində digər üzv dövlətlərlə bir sıra prioritet sahələr, o cümlədən ticarət, investisiya, nəqliyyat, enerji və ətraf mühit sahələri üzrə əməkdaşlıq edir.

Xatırlayırınsınızsa, cari ilin mart ayının 4-də Türkiyə Respublikasının Prezidenti cənab Rəcəb Tayyib Ərdoğanın sədrliyi ilə İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatının 14-cü zirvə toplantısı virtual şəkildə təşkil olunmuşdur. Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyev bu tədbirdə çıxış etmiş və Azərbaycanın İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatına üzv dövlətlərlə münasibətlərinə böyük əhəmiyyət verdiyini qeyd etmişdir. Cənab Prezident həmçinin tədbir zamanı imzalanmış İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatının Tədqiqat Mərkəzinin Nizamnaməsi ilə bağlı Azərbaycanın mərhum Prezidenti Heydər Əliyevin təşəbbüsünü dəstəklədiklərinə görə üzv dövlətlərə minnətdarlığını bildirmiş və Azərbaycanda yerləşəcək Mərkəzin səmərəli fəaliyyəti üçün əlimizdən gələni edəcəyimizi bildirmişdir.

Azərbaycan Vətən müharibəsində əldə etdiyi qələbədən sonra bölgədə sülhün və sabitliyin təmin edilməsi üçün Prezident İlham Əliyev bir sıra ölkələri birləşdirən nəqliyyat layihələrinin müzakirəsinə başladığını bildirmiş və İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatının üzv dövlətlərini Zəngəzur dəhlizindən faydalanmağa dəvət etmişdir. Beləliklə, regionda yaranmış yeni reallıq fonunda İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatının Parlament Assambleyasının Nizamna-

məsinin təsdiqlənməsi və bu qurumun yaradılması xüsusi önəmli əhəmiyyət kəsb edir.

Hörmətli həmkarlar, təqdim olunan sənədlərdə yeni qurumun strukturu, məqsəd və vəzifələri geniş təsvir olunur. Qısaca olaraq, qeyd edirəm ki, İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatına bütün üzv ölkələrin parlamentlərinə İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatı Parlament Assambleyasına üzv olmaq hüququ verilir. Assambleya ümumi konfrans, icraedici şura və katiblikdən ibarətdir və hər bir parlament assambleya üzrə nümayəndə heyəti yaradır. Parlamentin Sədri müvafiq olaraq nümayəndə heyətinin rəhbəri olur və Sədr tərəfindən təyin edilən Baş katib, yaxud istənilən digər rəsmi şəxs bu heyətin katibi vəzifəsini icra edir.

Yeni yaradılmış qurum üzv dövlətlər arasında əlaqələrin daha da gücləndirilməsinə yönəlmiş səyləri ifadə etməklə yanaşı, bir sıra əhəmiyyətli məqamlarla xarakterizə olunur. Yaradılacaq parlamentlərarası əlaqələr İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatına üzv dövlətlər arasında parlament diplomatiyasının inkişafı ilə yanaşı, eyni məqsədlər naminə daha səmərəli fəaliyyətə təkan verəcək. Diqqətinizə görə təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Çox sağ olun.

Vahid Əhmədov. Vahid müəllim, sualınız var, deyəsən. Buyurun.

V.Əhmədov. Çox sağ olun. Sevinc xanım, mən, ümumiyyətlə, bu qərarın tərəfdarıyam, səs verəcəyəm. Amma bir sualım var. Burada 8-ci maddə var. Düzdür, bu nizamnamə qəbul edilib. Rəsmi dillə əlaqədar olaraq, yazılır ki, Assambleyanın rəsmi dili ingilis dilidir. Ev sahibliyi edən ölkə rus dilinin qeyri-rəsmi tərcüməsini təşkil edə bilər. Niyə rus dilinin? Olmaz ki, ev sahibliyi edən ölkə elə öz dövlət dilinin qeyri-rəsmi tərcüməsini

təşkil etsin. Niyə məhz rus dilini bura əlavə ediblər? Bu, nə ilə əlaqədardır?

Sədrlik edən. Sevinc xanım, indi cavab vermək istəyirsiniz? Buyurun.

S.Fətəliyeva. Nəzərə alaq ki, üzv dövlətlərdə əhalinin əksəriyyəti, belə deyək, rus dilində danışa bilir. Ona görə bu qərar qəbul olunub ki, rus dilində də müzakirələr keçirilsin, lakin əsas dil ingilis dilidir.

Sədrlik edən. Fəzail Ağamalı. Buyurun, Fəzail müəllim.

F.Ağamalı. Təşəkkür edirəm. Hörmətli xanım Sədr, hörmətli həmkarlar. Təqdim edilmiş İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatı Parlament Assambleyasının Nizamnaməsinin təsdiq edilməsinə səs verəcəyəm. Çox yaxşı haldır ki, 2013-cü ildə İstanbulda imzalanmış nizamnamə, nəhayət, indi parlament tərəfindən ratifikasiya olunur. Bu, düşünürəm ki, müsbət addımdır. Bura daxil olan ölkələrlə iqtisadi əməkdaşlığı gücləndirmək üçün bu platforma da özünün müsbət rolunu oynayacaqdır. Hadisələrin gedişi göstərir ki, Azərbaycan bu tip regional təşkilatlarda fəaliyyətini daha ciddi şəkildə qurmalı və regional güc mərkəzlərindən birinə çevrilməlidir.

Hörmətli xanım Sədr, Siz və digər həmkarlarımız parlamentimizin 30 dəqiqəlik yığıncağında həm Baydenin, həm də Fransa Senatının rəhbərinin sayıqlamaları haqqında kifayət qədər arqumentli və ciddi çıxışlarınızı ortaya qoydunuz. Mən, təbii ki, onların hər biri ilə razıyam. Lakin görünən budur ki, dünya gücləri Azərbaycanın əldə etmiş olduğu bu qələbəni hec cür həzm edə bilmirlər və Türkiyənin də Azərbaycanın yanında olması, heç şübhəsiz, onlar tərəfindən çox qısqançlıqla qarşılır. Bu baxımdan, düşünürəm ki, Azərbaycan bu cür təşkilatlarda iştirak

etməklə bərabər, həm də artıq reallığa çevrilməkdə olan, ictimai rəydə kifayət qədər aktual yer tutan və türkdilli dövlətlərin hər birində öz aktuallığını getdikcə gücləndirən türk dövlətlərinin ittifaqının yaradılmasına doğru daha sürətli və daha ciddi addımlar atmalıdır. Əminəm ki, Zəngəzur dəhlizinin açılması bu baxımdan özünün müstəsna rolunu oynayacaq və türk dövlətlərinin coğrafi bütövlüyünü təmin edəcəkdir.

Əlbəttə, bu yöndə addımlar bundan sonra da artırılmalıdır. Eyni zamanda, biz həm Amerikanın, həm də Fransa'nın bu gün Ermənistan cəmiyyətinin revanşizm hislərini gücləndirməyə xidmət edən addımlarının qarşısını almaq üçün özümüzü gücləndirməklə, cəmiyyətimizin immunitetini artırmaqla bərabər, xalqın dövlətimizin yanında olmasını və milli həmrəyliyin aparıcı mövqeyə çıxmasını bundan sonra da davam etdirməliyik.

Bununla bərabər, mən düşünürəm ki, qardaş Türkiyə ilə bütün sahələrdə olduğu kimi, eyni zamanda, hərbi sahədə də inteqrasiyanı daha da gücləndirmək və bunu sürətləndirmək çox ciddi bir məsələ kimi qarşıda durur. Bu, təbii ki, həyata keçirilərsə, artıq real şəkildə bizə, Türkiyəyə qarşı aparılmış olan bu cür avantürist hərəkətlərə qarşı daha ciddi mübarizə aparmış olarıq. Təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Sağ olun.

Hörmətli həmkarlar, əgər kimsə ayrılmış 30 dəqiqədə çıxış edə bilməyibsə, xahiş edirəm, çıxışlarınızı gündəliyin məsələsinə qatmayın.

Musa Quliyev. Musa müəllim, buyurun.

M.Quliyev. Çox sağ olun. Hörmətli xanım Sədr, hörmətli millət vəkilləri. İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatı və bu təşkilatın Parlament Assambleyası, Azərbaycanın bu təşkilatda yeri, rolu və gələcək perspektivləri barədə hör-

mətli Sevinc xanım Fətəliyeva ətraflı məlumat verdi. Mən o fikirlərin hamısına şərikəm və hesab edirəm ki, İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatı Azərbaycanın çox uğurla fəaliyyət göstərdiyi regional beynəlxalq platformalardan biridir. İstər Təşkilatın özü, istərsə də onun Parlament Assambleyası Azərbaycanı bütün mərhələlərdə və bütün platformalarda müdafiə etmiş, onun haqq işinə dəstək vermiş və onun haqq işini dünyaya bəyan etmiş təşkilatlardan biridir. Hesab edirəm ki, bu Təşkilatla əlaqələrimizin daha da sıx olması bizim, bütövlükdə, regionda həm nüfuzumuzun artırılmasında, həm də erməni faşizmi ilə beynəlxalq mübarizədə bizə dəstək olacaqdır. 44 günlük zəfər müharibəsində də bu Təşkilatın bütün üzvləri Azərbaycanın haqq işini birmənalı olaraq dəstəklədi.

Nizamnamənin preambulasının 3-cü bəndində xalqları birləşdirən ümumi dəyər, sosial-iqtisadi və siyasi maraqlar, tarixi və dostluq bağlantıları anlayışları var. Doğrudan da, bizi birləşdirən ümumi dəyərlər çoxdur. Dünən BMT-nin Asiya və Sakit Okean ölkələri üçün İqtisadi və Sosial Komissiyasının 77-ci sessiyasında çıxış edən cənab Prezident İlham Əliyev də bizə dost ölkələri işğaldan azad olunmuş ərazilərin bərpasına dəvət etdi, Zəngəzur dəhlizinin qurulmasını, bu dost ölkələrin də burada iştirakını və istifadəsi üçün maraqlı və faydalı olunmasını vurğuladı. Hesab edirəm ki, belə bir Təşkilatın nizamnaməsi Azərbaycanın maraqlarına uyğundur və biz bu nizamnaməni dəstəkləyirik, hamımız səs verəcəyik.

Burada rəsmi dillə bağlı hörmətli Vahid müəllim də öz fikrini bildirdi. Mən hesab edirəm ki, rus dili sözündən sonra “əlavə digər dil” sözlərini də yaza bilərik. Çünki, məsələn, o Təşkilatda olan İran, Türkiyə, yaxud Əfqanıstan deputatlarından, ola bilər ki, rus dilini anlama bilən

olmasın və ingilis dilini də bilən olmasın. Onda onların da öz dilində və ya anladıqları bir dildə tərcümənin olması faydalı olardı. Təşəkkür edirəm, dəstəkləyirəm.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Musa müəllim.

İlham Məmmədov. Buyurun, İlham müəllim.

İ.Məmmədov. Çox sağ olun. Hörmətli xanım Sədr, hörmətli millət vəkilləri. Mən məsələ barədə qıscaca çıxış edəcəyəm. Həm də bir məqamı xatırlatmaq istəyirəm. İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatı Parlament Assambleyasının Nizamnaməsi haqqında hörmətli Sevinc xanım geniş, ətraflı məlumat verdi. Mən də bəzi məlumatları vermək istəyirəm ki, İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatı Parlament Assambleyasının yaradılmasına Azərbaycan dövləti, Azərbaycan parlamenti xüsusi dəstək vermişdir. Xatırlatmaq istəyirəm ki, 2011-ci ilin sentyabr ayında məhz bir neçə üzv dövlətin, xüsusən də Azərbaycanın dəstəyi nəticəsində İslamabad şəhərində keçirilən təsis yığıncağında mən də iştirak etdim. Yəni parlamentin rəhbərliyi tərəfindən ezam olunmuşdum. İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatı Parlament Assambleyası, hörmətli Sevinc xanımın qeyd etdiyi kimi, 3 dövlətin, İran, Türkiyə və Pakistan dövlətlərinin təşəbbüsü ilə yaradılmışdır. Assambleya isə məhz Pakistan parlamentinin o vaxtkı sədri xanım Femida Mirzənin xüsusi təşəbbüskarlığı və dəstəyi ilə yaranmışdı. O, bizim nümayəndə heyətini qəbul edərkən Təşkilatın Parlament Assambleyasının yeni bir platforma, məhz region üçün əhəmiyyətli olduğunu qeyd etdi. Sanki bu günlərdə baş verən prosesləri də önləyərək və Azərbaycan dövlətinin bu Assambleyanın yaradılmasına xüsusi dəstəyini, orada iştirakımızı qeyd etdi. 2012-ci ilin fevral ayında bugünkü nizamnamə qəbul olunarkən yenə də parlamentin rəhbərliyi və mən də iştirak edirdim. Orada

xüsusi ilə qeyd olundu ki, bu gün İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatı yeni bir platformadır.

Bu gün biz bu nizamnaməni qəbul edərək bir daha qeyd etmək istəyirik ki, bu yeni platforma bizim üçün möhtərəm cənab Prezidentimizin qarşıya qoyduğu məqsədlərə, xüsusən də beynəlxalq səviyyədə hücum diplomatiyasının, qarşılıqlı əməkdaşlığın, dostluğun gücləndirilməsində bütün vasitələrdən uğurla istifadə etməyimizə yeni təkan olacaqdır. Xüsusən də regionun böyük dövlətləri Pakistanın, Türkiyənin və İranın 44 günlük müharibədə zəfər qələbəmizin əldə olunmasında Azərbaycanın yanında olması, dəstəkləməsi, hesab edirəm, regionun böyük dövlətlərinin təşkil etdiyi bu platforma, Parlament Assambleyası nizamnamədə də qeyd olundu, parlamentlərarası əlaqələri gücləndirərək bu gün dünyada baş verən ədalətsizliyə, bu kimi hallara qarşı mübarizəmizi gücləndirə bilər.

Bu gün möhtərəm cənab Prezidentimizin rəhbərliyi ilə global informasiya məkanında ölkəmiz tək deyil. Dünyanın ölkəmizə qarşı ədalətsizliyinin şahidi oluruq. Möhtərəm cənab Prezidentimiz mümkün olan bütün platformalarda öz səsini qaldırır və Azərbaycan parlamentinin bu səsi dəstəkləyərək yeni bir platforma əldə etməsi, orada fəal iştirak etməsi, hesab edirəm ki, çox məqbuldur. Bu layihəyə səs verəcəyəm. Hörmətli deputat həmkarlarımı da səs verməyə dəvət edirəm.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, İlham müəllim.

Aydın Mirzəzadə. Buyurun, Aydın müəllim.

A.Mirzəzadə. Təşəkkür edirəm. Bu təşəbbüsü də dəstəkləyirəm. Azərbaycanın bu və ya digər parlament assambleyasında iştirakı təqdirəlayiq bir haldır. Məhz Azərbaycan parlamentarilərinin beynəlxalq parlament ittifaqları tədbirlərində iştirak etməsi 1990-cı illərdə Azərbaycan ətrafında

yanmış informasiya blokadasının yarılmasında, Azərbaycan həqiqətlərinin dünya ictimaiyyətinin diqqətinə çatdırılmasında çox böyük rol oynadı. Azərbaycan deputatlarının bu və ya digər beynəlxalq tədbirlərdə iştirakı, bir qayda olaraq, Azərbaycanın mövqeyinin çatdırılmasında, erməni işğalının beynəlxalq hüquqa zidd olmasında, Azərbaycan dövlətçiliyində qazanılan uğurların xarici ölkə nümayəndələrinin diqqətinə çatdırılmasında böyük rol oynadı.

Qeyd edim ki, ötən il böyük zəfərimizin əldə edilməsində, eyni zamanda, Azərbaycan həqiqətlərinin dünyaya səslənməsinin də böyük bir iştirakı var idi. Əgər indiyə qədər bizim parlament assambleyalarında iştirakımız, bir qayda olaraq, erməni işğalının yolverilməzliyi faktının dünya ictimaiyyətinin diqqətinə çatdırılması idisə, indi qarşımızda ondan da böyük bir vəzifə durur. Artıq böyük quruculuq işlərinin, Azərbaycanın öz torpaqlarını minalardan təmizləyərək bir milyondan çox məcburi köçkünümüzün geri qaytarılması prosesinin dünya ictimaiyyətinə çatdırılmasına böyük bir ehtiyac var. Biz göstərməliyik ki, özümüz öz resurslarımız, öz planlarımız hesabına bərpa işləri görə bilirik və yaratdığımız qəsəbələr, yollar, infrastruktur dünya tələblərinə cavab verir.

Bu günlərdə iki nümayəndə heyətimizin, Avropa Şurası Parlament Assambleyasında nümayəndə heyətimizin fəaliyyəti diqqəti cəlb etdi. Onların çıxışları, erməni yalanlarına verdikləri cavablar ermənilərin bir çox təxribatlarının qarşısının alınmasına şərait yaratdı. Eyni zamanda, hörmətli Sədr, Sizin rəhbərliyinizlə Müstəqil Dövlətlər Birliyi Parlament Assambleyası nümayəndə heyətimizin fəaliyyəti də təqdirəlayiqdir. Orada Azərbaycan həqiqətlərinin səsləndirilməsi, əlbəttə ki, Azərbaycan deputatlarının məsuliyyətindən xəbər verir.

Eyni zamanda, Parlament Assambleyasında iştirakımızla bağlı bir təklif səsəndirmək istəyirəm. Çox yaxşı olardı ki, deputatlarımız belə tədbirlərdə iştirak etdikdən sonra bir hesabat hazırlayardılar. Həmin hesabat Milli Məclisin saytında yerləşdirilərdi. Bu, bir tərəfdən, görülən işlər barədə daha böyük bir auditoriyanın məlumatlandırılmasına xidmət edərdi, eyni zamanda, parlament tarixinin yaradılmasına öz töhfəsini verərdi. Təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Sağ olun, Aydın müəllim. Bu hesabatlar var. Hesabatlar, sadəcə, beynəlxalq şöbəyə və lazım olan qurumlara verilir, sayta qoyulmur.

Ancaq mən düşünürəm ki, hər bir assambleyanın iclası keçirilən zaman orada iştirak edən deputatlar mediaya kifayət qədər məlumat verirlər. Yenə də bu məsələyə baxarıq.

Hörmətli həmkarlar, çıxışlar başa çatdı. Mən məsələni səsə qoymaq istəyirəm. Xahiş edirəm, İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatı Parlament Assambleyasının Nizamnaməsinin təsdiq edilməsi haqqında qərar layihəsinə münasibət bildirin. Buyurun.

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.30 dəq.)
Lehinə	82
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	82
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Şakir müəllim, məlumat verin.

Ş.Şabanov. Lehinə 19 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qəbul edildi.

Hörmətli həmkarlar, gündəliyin növbəti 2 məsələsi üçüncü oxunuşda olan qanun layihələridir. Gündəliyin 3-cü məsələsi “Prokurorluq haqqında” Qanunda dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsidir. Məsələyə dair məlumat vermək üçün mən Hüquq siyasəti və dövlət quruculuğu komitəsinin üzvü hörmətli Əminə xanım Ağazadəyə söz verirəm. Əminə xanım, buyurun.

Ə.Ağazadə, *Milli Məclisin Hüquq siyasəti və dövlət quruculuğu komitəsinin üzvü.*

Təşəkkür edirəm, Sahibə xanım. Hörmətli həmkarlar, ikinci oxunuş zamanı hörmətli Tahir müəllim Mirkişilinin statistik məlumatlar barədə sualı yaranmışdı və həmin məlumatlar tərəfindən ona təqdim olunmuşdur. Həmçinin qeyd edirəm ki, bu məlumatlar açıq mənbələrdə var və həmin statistik məlumatların bir hissəsi də sizə təqdim olunmuş Nazirlər Kabinetinin 2020-ci il üzrə fəaliyyəti haqqında hesabatın 14-cü fəslində, institusional tədbirlərdə əks olunmuşdur.

Hörmətli həmkarlar, qeyd etməliyəm ki, hazırda qüvvədə olan “Prokurorluq haqqında” Qanunun 39-cu maddəsinin 4-cü hissəsində istintaq zamanı dövlətə vurulmuş ziyanın qanunvericiliklə müəyyən edilmiş miqdarının prokurorluğun maddi-texniki bazasının möhkəmləndirilməsinə və işçilərin maddi həvəsləndirilməsinə yönəldilə bilməsi nəzərdə tutulsa da, bu müddəaların tətbiqi mexanizmi müəyyən edilmədiyindən, normanın tətbiqi qeyd olunan qanunun qəbul edildiyi 20 il ərzində qeyri-mümkün olmuşdur.

Həmçinin qanunun dairəsi, konkret müəyyən olunmuş məhdud sayda maddələr üzrə tətbiqi prokurorluq əməkdaşlarının əsas vəzifəsi olan cinayətkarlığa qarşı mübarizə söylərindən yayındırmağa səbəb ola bilməz. Həmkarla-

rımdan qanun layihəsini dəstəkləmələrini xahiş edirəm. Təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Əminə xanım.

Çıxış etmək istəyən var. Siyavuş müəllim, çıxış etmək istəyirsiniz? Buyurun.

S.Novruzov. Təşəkkür edirəm, hörmətli Sədr. Mən nə ilə əlaqədar çıxış etmək istədim. Ümumiyyətlə, biz müxtəlif sahələrlə bağlı qanunlar qəbul edirik ki, müəyyən faizlər onların özlərinin sosial təminatına sərf olunsun. Burada da ciddi şəkildə ayrı-seçkilik yaranır. Götürək, prokurorluq orqanını. O cərimələrin 25 faizi onların maddi həvəsləndirilməsinə yönəlməlidir. Onda səhiyyənininki hara yönəlməlidir? O nə etməlidir ki, o 25 faizi əldə etsin? Yaxud təhsil nə etməlidir, kimi cərimələməlidir ki, ona da 25 faiz gəlsin? Yəni vahid bir yanaşma olmalıdır. Bizdə indi vergi xidmətidir, daxili işlər orqanıdır, prokurorluq orqanıdır, “ASAN xidmət”dir və bir neçə strukturlar var ki, bunların etdiyi cərimənin nəticəsində 25 faiz dövlət büdcəsinə deyil, həmin strukturun maddi-texniki bazasının möhkəmləndirilməsinə və işçilərin sosial müavinətinə sərf olunur. Bəs digərləri? Onda biz strukturların arasında ayrı-seçkilik yaradıyıq. O baxımdan, mən hesab edirəm, bu, bəzi hallarda neqativ hallara da gətirib çıxarır ki, kim nə qədər çox pul toplasa, bir o qədər onun əmək haqqına əlavə olunacaqdır.

Orduda qulluq edən, vətəni qoruyan, vətənə xidmət göstərən, sərhədlərdə keşik çəkən, ərazi bütövlüyümüzü təmin edən struktura 25 faiz haradan ayıraq? Hansı cəriməyə görə, atdığı güllənin sayına görəmi ayıraq, hansı formatda bunu həyata keçirək? Bunu ayırmırıq. Digər strukturlara isə bunu ayırırıq. Amma mənə elə gəlir ki, birinci növbədə ordu olmalıdır. Təbii ki, onların ön

cəbhədə, arxa cəbhədə olması ilə bağlı fikir mübadiləsi aparılıb, qeyd olunub. Mən bunlara, yüksək dağ şəraitində xidmətçəkmə ilə və digər sahələrdə olanlara toxunmuram. Amma, ümumilikdə götürəndə, prinsip etibarı ilə, hesab edirəm, bir konkret qərar qəbul etməliyik ki, ya hamısına, ya da heç birinə. Bununla da məsələni həll etmiş oluruq. Sağ olun.

Sədrlik edən. Hörmətli həmkarlar, xahiş edirəm, qanun layihəsinə münasibət bildirin. Buyurun.

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.35 dəq.)
Lehinə	77
Əleyhinə	2
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	79
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Şakir müəllim, məlumat verin.

Ş.Şabanov. Lehinə 19 səs, əleyhinə 1 nəfər.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qəbul edildi.

Siyavuş müəllim, deməyə bilmərəm. Bu məsələ ilə bağlı bir neçə dəfə çıxışlar olmuşdur, burada açıqlama verilmişdir. Deməyə bilmərəm, çünki bu, artıq olmuşdur.

Hörmətli həmkarlar, biz gündəliyin 4-cü məsələsinə keçirik. Bu məsələ isə “Prokurorluq orqanlarında qulluq keçmə haqqında” Qanunda dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsidir. Əminə xanım, mən yenə də Sizdən xahiş edirəm, məlumat verin.

Ə.Ağzadə. Təşəkkür edirəm, Sahibə xanım. “Prokurorluq orqanlarında qulluq keçmə haqqında” Qanunda edilən dəyişikliklərlə bağlı qanun layihəsi birinci və ikinci

oxunuşlarda müzakirə olmuşdur. Təkliflər və iradlar daxil olmadığından səsə qoyulmasını xahiş edirəm. Təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Sağ olun, təşəkkür edirəm.

Hörmətli həmkarlar, xahiş edirəm, “Prokurorluq orqanlarında qulluq keçmə haqqında” Qanunda dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsinin üçüncü oxunuşda qəbul edilməsinə münasibət bildirin. Buyurun.

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.37 dəq.)
Lehinə	82
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	82
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Şakir müəllim, məlumat verin.

Ş.Şabanov. Lehinə 20 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qəbul edildi.

Hörmətli həmkarlar, bizim 4 məsələmiz qalır. Bu məsələlərin hamısı ikinci oxunuşda olan qanun layihələridir. İndi biz gündəliyin 5-ci məsələsinə keçirik. Bu məsələ “Dini etiqad azadlığı haqqında” Qanunda dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsidir. Məsələyə dair məlumat vermək üçün mən Milli Məclis Sədrinin müavini, İctimai birliklər və dini qurumlar komitəsinin sədri hörmətli Fəzail İbrahimliyə söz verirəm. Fəzail müəllim, buyurun.

F.İbrahimli, *Milli Məclis Sədrinin müavini, İctimai birliklər və dini qurumlar komitəsinin sədri.*

Çox sağ olun, Sahibə xanım. Hörmətli Sədr, hörmətli həmkarlar. Qanun layihəsi ikinci oxunuşun tələblərinə tam

cavab verir. Onu müzakirə və qəbul etmək olar. Təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Çox sağ olun.

Hörmətli həmkarlar, 8 nəfər çıxış etmək istəyir.

Yerdən. (*Eşidilmir.*)

Sədrlik edən. Səsə qoyaq. Hamı razıdır?

Yerdən. (*Eşidilmir.*)

Sədrlik edən. Əhliman müəllim, çıxış etmək istəyir-diniz?

Yerdən. (*Eşidilmir.*)

Sədrlik edən. Yox.

Hörmətli həmkarlar, qanun layihəsi ikinci oxunuşda olduğuna görə biz onu əvvəlcə əsas kimi qəbul etməliyik. Buyurun, qanun layihəsinə əsas kimi münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.38 dəq.)
Lehinə	79
Əleyhinə	1
Bitərəf	1
Səs vermədi	0
İştirak edir	81
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Şakir müəllim, məlumat verin.

Ş.Şabanov. Lehinə 20 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qanun layihəsi əsas kimi qəbul edildi.

İndi isə, hörmətli həmkarlar, biz qanun layihəsini maddələr üzrə qəbul etməliyik və həmin maddələrə münasibət bildirməliyik. Qanun layihəsi 15 maddədən ibarətdir. Mən onları 5-5 səsə qoyacağam. Birinci 5 maddəni səsə qoyuram, xahiş edirəm, bu maddələrə münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.39 dəq.)
Lehinə	78
Əleyhinə	1
Bitərəf	1
Səs vermədi	1
İştirak edir	81
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Məlumat verin, Şakir müəllim.

Ş.Şabanov. Lehinə 20 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qəbul edildi.

Növbəti 5 maddəyə, xahiş edirəm, münasibət bildirin.

Buyurun.

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.40 dəq.)
Lehinə	81
Əleyhinə	1
Bitərəf	1
Səs vermədi	0
İştirak edir	83
Nəticə: Qəbul edildi	

Məlumat verin, Şakir müəllim.

Ş.Şabanov. Lehinə 20 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, bu 5 maddə də qəbul edildi.

Nəhayət, 11–15-ci maddələrə münasibət bildirək. Buyurun.

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.40 dəq.)
Lehinə	77
Əleyhinə	1
Bitərəf	2
Səs vermədi	1

İştirak edir
Nəticə: Yetərsay yoxdur

81

Şakir müəllim, məlumat verin.

Ş.Şabanov. Lehinə 20 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qəbul edildi.

Artıq indi biz qanun layihəsinə ikinci oxunuşda bütövlükdə münasibət bildirməliyik. Buyurun.

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.41 dəq.)
Lehinə	78
Əleyhinə	1
Bitərəf	2
Səs vermədi	0
İştirak edir	81
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Şakir müəllim, məlumat verin.

Ş.Şabanov. Lehinə 20 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qanun layihəsi ikinci oxunuşda qəbul edildi.

Hörmətli həmkarlar, gündəliyin 6-cı məsələsi Azərbaycan Respublikasının İnzibati Xətalər Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında qanun layihəsidir. Məsələyə dair məlumat vermək üçün mən Milli Məclis Sədrinin birinci müavini, Hüquq siyasəti və dövlət quruculuğu komitəsinin sərdi hörmətli Əli Hüseynliyə söz verirəm. Əli müəllim, buyurun.

Ə.Hüseynli, Milli Məclis Sədrinin birinci müavini, Hüquq siyasəti və dövlət quruculuğu komitəsinin sədri.

Çox sağ olun, hörmətli xanım Sədr. Bu düzəliş uyğunlaşdırma xarakteri daşıyır. İndi səs verdiyimiz “Dini etiqad

azadlığı haqqında” Qanunun tələbindən irəli gəlir. Ona görə səsə qoyulmasını xahiş edirəm.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Əli müəllim. Fəzail müəllim, Sizin əlavəniz var? Sizdə də baxılıb bu qanun layihəsinə.

Yerdən. (*Eşidilmir.*)

Sədrlik edən. Yoxdur. Çox sağ olun.

Hörmətli həmkarlar, qanun layihəsi ikinci oxunuşda olduğu üçün görə əvvəlcə biz onu əsas kimi qəbul etməliyik. Buyurun, qanun layihəsinə əsas kimi münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.42 dəq.)
Lehinə	80
Əleyhinə	1
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	81
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Şakir müəllim, məlumat verin.

Ş.Şabanov. Lehinə 20 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qanun layihəsi əsas kimi qəbul edildi.

Çıxış etmək istəyən yoxdur. Ona görə də biz qanun layihəsini maddələr üzrə qəbul etməliyik. Bu, kiçik bir qanun layihəsidir, 1 maddədən ibarətdir. Xahiş edirəm, münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.42 dəq.)
Lehinə	82
Əleyhinə	1
Bitərəf	0
Səs vermədi	0

İştirak edir
Nəticə: Qəbul edildi

83

Məlumat verin, Şakir müəllim.

Ş.Şabanov. Lehinə 20 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, maddələr üzrə də qəbul edildi.

İndi isə, hörmətli həmkarlar, mən qanun layihəsini ikinci oxunuşda bütövlükdə səsə qoyuram. Buyurun.

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.43 dəq.)
Lehinə	83
Əleyhinə	1
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	84
Nəticə: Qəbul edildi	

Şakir müəllim, məlumat verin.

Ş.Şabanov. Lehinə 20 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qanun layihəsi ikinci oxunuşda qəbul edildi.

Hörmətli həmkarlar, qeyd edirəm ki, gündəliyin son 2 məsələsi mahiyyətcə biri-birinə yaxın olan qanun layihələridir. Gündəliyin 7-ci məsələsi “Şəkərli diabet xəstəliyinə tutulmuş şəxslərə dövlət qayğısı haqqında” Qanunda və digər 10 qanunda dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsidir, gündəliyin 8-ci məsələsi isə “Dağınq skleroz xəstəliyinə tutulmuş şəxslərə dövlət qayğısı haqqında” və digər 8 qanunda dəyişiklik edilməsi haqqında qanun layihəsidir. Odur ki, hörmətli həmkarlar, mən təklif edirəm, Səhiyyə komitəsinin sədri hörmətli Əhliman Əmiraslanov

bu iki qanun layihəsi haqqında ümumi məlumat versin. Biz müzakirələri bir yerdə keçirəcəyik, səsvermə, həmişə olduğu kimi, ayrı keçəcək. Əhliman müəllim, buyurun.

Ə.Əmiraslanov, *Milli Məclisin Səhiyyə komitəsinin sədri*.

Çox hörmətli Sahibə xanım, hörmətli millət vəkilləri. Qanun layihələri birinci oxunuşda müzakirə olunduqdan sonra komitəyə rəy və təkliflər daxil olmamışdır. Xahiş edirəm, qanun layihəsini səsə qoyasınız.

Sədrlik edən. Siz hər iki qanun layihəsi haqqında danışdınız, eləmi?

Yerdən. *(Eşidilmir.)*

Sədrlik edən. Hörmətli həmkarlar, səsə qoymazdan əvvəl prosedur var. Qanun layihələrinə Milli Məclisin daha 9 komitəsində baxılıb. Həmin komitələrin sədrləri tərəfindən nə isə əlavələr varmı, yoxmu?

Yerdən. *(Eşidilmir.)*

Sədrlik edən. Yoxdur. Çox sağ olun.

İndi isə, hörmətli həmkarlar, biz qanun layihələrini əvvəlcə əsas kimi qəbul etməliyik. Odur ki, xahiş edirəm, birinci “Şəkərli diabet xəstəliyinə tutulmuş şəxslərə dövlət qayğısı haqqında” Qanunda və digər qanunlarda dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsinin əsas kimi qəbul edilməsinə münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.45 dəq.)
Lehinə	80
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	81
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Buyurun, Şakir müəllim.

Ş.Şabanov. Lehinə 20 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, bu qanun layihəsi əsas kimi qəbul edildi.

İndi isə 2-ci qanun layihəsini, “Dağınız skleroz xəstəliyinə tutulmuş şəxslərə dövlət qayğısı haqqında” Qanunda və digər qanunlarda dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsini əsas kimi səsə qoyuram. Buyurun, münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.46 dəq.)
Lehinə	77
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	77
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Şakir müəllim, məlumat verin.

Ş.Şabanov. Lehinə 20 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, bu qanun layihəsi də əsas kimi qəbul edildi.

İndi isə görürəm, çıxış etmək istəyənlər var. Qüdrət Həsənquliyev. Sadəcə, bir xahişim olacaq, gəlin, 5 dəqiqəyə keçək.

Yerdən. (*Eşidilmir.*)

Sədrlik edən. Oldu.

Qüdrət müəllim, buyurun.

Q.Həsənquliyev. Təşəkkür edirəm, hörmətli Sədr. Mən layihələrə səs verəcəyəm. Amma bir məsələ bununla əlaqəli idi, ona görə münasibət bildirmək istəyirəm. Dü-nən Azərbaycan Respublikasının Prezidenti BMT-nin Asiya və Sakit okean üçün İqtisadi və Sosial Komissiyasının

77-ci sessiyasında çıxış etdi. Orada, sözsüz ki, bizim əsas problemlərimizlə – Dağlıq Qarabağla bağlı ictimaiyyətə məlumat verdi. Amma bununla yanaşı, koronavirusla bağlı aparılan mübarizədə Azərbaycanın rolundan da danışdı, eyni zamanda, vaksinlərin ədalətsiz bölüşdürülməsinə növbəti dəfə öz etirazını bildirdi. Bəyan etdi ki, dünyada istehsal olunmuş vaksinlərin 53 faizi 30 inkişaf etmiş dövlət arasında bölüşdürülüb.

Biz hazırda görürük ki, Hindistanda, Braziliyada koronavirusdan əziyyət çəkənlərin sayı çox böyük sürətlə artır və insanlar kütləvi şəkildə qırılırlar. Belə bir vəziyyətdə, doğrudan da, mənə ən çox narahat edən məsələlərdən biri odur ki, dünyanın inkişaf etmiş ölkələri bu vaksinlərin hazırlanması formulasını açıqlamırlar. Yəni dünyada 3 milyondan artıq insan bu gün həyatını itirib və hər gün də minlərlə insan həyatını itirir. Amma bundan pul qazanmaq fikrinə düşən insanlar var. Hesab edirəm ki, bu, heç bir mənəvi normaya sığmır. Ona görə də biz Azərbaycan Respublikası olaraq beynəlxalq ictimaiyyətə müraciət etməliyik, o cümlədən Qoşulmama Hərəkatına ki, həmin ölkələrə müraciət edilsin. Onlar istehsal etdikləri vaksinlərdən qazanc götürsünlər, az qazanc götürsünlər. Amma o formulaları açıqlasınlar ki, texnoloji imkanları olan ölkələr, həmin ölkələrdəki farmakoloji fabriklər vaksin istehsalını sürətləndirsinlər. Bundan da pul qazanmaq olar. Bütün dünya böyük faciə içərisindədir, insanlar əzizlərini itirirlər. Buna görə də Azərbaycan tərəfindən belə müraciətin edilməsi çox yaxşı olar. Mən dünən mətbuatda oxudum ki, artıq Türkiyədə Rusiya vaksinlərinin istehsalına başlanıb. Qazaxıstan öz vaksinlərinin istehsalına başlayıb. İran başlayıb, amma bu, yenə də yetərli deyil.

Sonda, mənə ən çox narahat edən Azərbaycanla bağlı

olan məsələdir. Hörmətli Sədr, dünən mətbuatdan oxuyuram ki, cəmi 365 nəfər adam vaksin olunub. Onlardan 362 nəfəri birinci dəfə, cəmi 3 nəfəri isə ikinci dəfə. Ona görə mən Əhliman müəllimə müraciət edirəm, bizim komitə bu məsələni, sözsüz ki, diqqətdə saxlamalıdır. Onda məlumat varmı ki, hansı səbəbdən cəmi 365 nəfər. Vaksin yoxdur, yoxsa insanlar vaksin olunmaq istəməirlər? Vaksin olunmaq istəməirlərsə, onda yaş həddini aşağı salmaq lazımdır ki, digər insanlar, – indi 40 yaşa qədərdir, – yəni 30, 20 yaşa qədər olanlar vaksin olunsunlar. Bir çox ölkələrdə artıq 18 yaşdan vaksinləşmə prosesi gedir. Dünən cənab Prezident çıxışında vurğuladı ki, Azərbaycanda cəmi 1 milyon 400 min nəfər, ümumilikdə, vaksin olunub. Bu da əhalinin 14 faizidir. Bu, bir çox ölkələrlə müqayisədə yaxşı göstəricidir. Amma vaxtında müəyyən addımlar atılmış olsa idi, bu, daha yaxşı ola bilərdi.

Biz o zaman, hələ bu vaksinlərlə bağlı ilkin iş aparıldığı dövrdə göürdük ki, səhiyyə sahəsi üzrə bir çox rəsmilər bəyan edirdilər ki, dünyanın aparıcı vaksin hazırlayan şirkətləri ilə danışıqlar gedir və biz vaksinlər alacağıq. Amma sonra bəlli oldu ki, bunlar heç də deyildiyi kimi deyilmiş və həqiqətə uyğun gəlmirmiş. Ona görə də hesab edirəm ki, bu barədə bizim müvafiq komitə dinləmə keçirsin. İndi də bizə məlumat versə, çox yaxşı olardı. Diqqətinizə görə çox sağ olun.

Sədrlik edən. Sağ olun, Qüdrət müəllim. Sizin çıxışınız qanun layihələri ilə bağlı deyildi. Ümumi tibb məsələsi ilə bağlı idi. Yaxşı olardı ki, ilk 30 dəqiqədə Siz bununla bağlı çıxış edərdiniz.

Əhliman müəllim, Qüdrət müəllim tərəfindən sual var idi. 365, o, nə rəqəmdir elə? O, düzgün deyil axı.

Ə.Əmiraslanov. Yox. Ümumiyyətlə, hörmətli Sahibə

xanım, istərdim, qeyd edim ki, bizim ölkəmizdə kifayət qədər vaksin var və bu günlərdə ölkəyə haradasa 5 milyona yaxın vaksinin də gətirilməsi gözlənilir. Ölkəmizdə vaksin çatışmazlığı yoxdur.

Şübhəsiz ki, vaksinasiyaya gəlmək istəyən, peyvənd etmək istəyən insanların sayı azdır. Bu istiqamətdə, mənə belə gəlir ki, artıq təbliğat gedir və Milli Məclisin üzvləri də bu istiqamətdə fəaliyyət göstərib bu təbliğat işinə qoşulmalıdır. Söhbət insanların vaksinasiyaya biganəliyindən gedir. Ona görə vaksin çatışmazlığı yoxdur. Ancaq Qüdrət müəllimin dediyi rəqəmlər, mənə belə gəlir ki, düzgün rəqəmlər deyil. Ona baxsınlar, hər gün göstərilər. Mən istəmirəm, onları təkrar edim.

Şübhəsiz ki, dünyada vaksinlərin bölüşdürülməsində böyük ədalətsizlik var. Bunu hamımız bilirik. O ki qaldı digər vaksinlərə, hörmətli Qüdrət müəllim, həm “Sputnik”, həm də “AstraZeneca”, “Pfizer” vaksinləri artıq ölkəmizin bir klinikasında istifadə edilir, daha doğrusu, onlar klinik tətbiqinin son mərhələsindən keçirlər. Güman edirəm ki, bu yaxınlarda o vaksinlərin də ölkəmizə gətirilməsi gözlənilir.

Bəli, indiyə qədər 40 yaşından yuxarı insanlar vaksinasiya olunur. Səhiyyə işçiləri hesab edir ki, 40 yaşından yuxarı olan insanlar vaksinasiya etdirməyə gələcəklər, hər halda vaksinasiyaya müsbət yanaşacaqlar. Əgər bu olmayacaqsa, mənə belə gəlir ki, biz yavaş-yavaş yaş həddini də aşağı endirməli olacağıq. Təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Əhliman müəllim.

Hörmətli həmkarlar, qanun layihələrimizə qayıdaq. Xahiş edirəm, qanun layihəsi ətrafında söhbət getsin.

Fəzail Ağamalı. Buyurun, Fəzail müəllim.

F.Ağamalı. Sahibə xanım, Sizin iradınızı qəbul edirəm.

Ancaq məsələnin aktuallığını nəzərə alaraq, çox xahiş edirəm, istəyirəm, mən də çox qısa şəkildə fikrimi ifadə edirəm. Ortada Çinin, İsrailin nümunəsi var. Bu, təkcə insanların sağlamlığı məsələsi deyil, həm də Azərbaycan dövlətinin milli təhlükəsizlik məsələsidir. Ona görə də bu məsələyə xüsusi diqqət vermək lazımdır. Kifayət qədər problem var. Elə etmək lazımdır ki, peyvəndlənmə məcburi xarakter daşsın. Eyni zamanda, ayrı-ayrı kütləvi informasiya vasitələrində, mətbuatda, xüsusi olaraq televiziyalarda mütəxəssislər bununla bağlı ciddi şəkildə insanlarımızın maariflənməsi ilə daha fəal məşğul olsunlar. Çünki sosial şəbəkələrdə bəzən hansısa bir səbəbdən doğru olmayan fikir ortalığa atılır və insanlar deyir ki, artıq bunu qəbul etsəm, mən öləcəm, həyatımı itirəcəm və sair və ilaxır.

Hörmətli Sahibə xanım, ona görə də, düşünürəm ki, bununla bağlı ya Səhiyyə Nazirliyi, ya TƏBİB, ya da İcbari Tibbi Sığorta, bunlardan hansı bu işlə məşğul olur, bunların səlahiyyətlərini müəyyənləşdirmək lazımdır və konkret olaraq, 18 yaşından yuxarı bütün yaş hədlərində peyvəndlənmə məcburi xarakter daşmalıdır. Çünki başqa formada bizim peyvəndlənməni tamamilə, bütöv şəkildə həyata keçirməyimiz çətin olacaq. Çünki təcrübə ortadadır.

Vaxtı ilə bu virus yayılan zaman ən müxtəlif şəkildə fikirlər irəli sürülürdü. Polisin gücü, necə deyərlər, onların fədakarlığı ilə bir az qayda-qanun yaradıldı. Ona görə, mən çox xahiş edirəm, bu məsələ çox ciddi məsələ olduğuna görə Siz də öz səlahiyyətləriniz çərçivəsində bu məsələyə müdaxilə edin. Həqiqətən, Qüdrət müəllimin söyləmiş olduğu rəqəmi mətbuat deyib, Qüdrət müəllim, necə deyərlər, özündən onu icad etmədi. Ölkədə peyvəndlənmə

kifayət qədər zəif gedir. Çox sağ olun.

Sədrlik edən. Sağ olun, Fəzail müəllim. Bəli, çox aktual məsələdir. Ona görə də mən müraciət etdim ki, Əhliman müəllim bildiyi üçün arayış versin. O ki qaldı biz deputatların buna münasibəti, təbii, hər bir deputat seçildiyi rayonda, dairədə həmişə görüşlər zamanı onlayn və ya canlı olsun, mütləq insanlar, seçicilər arasında bu haqda söhbətlər aparmalıdır. Sizinlə tamamilə razıyam ki, müvafiq qurumlar bu məsələyə çox ciddi yanaşmalıdırlar. Çünki bu məsələ ən birincisi cənab Prezidentin diqqətindədir. Çox sağ olun.

Hörmətli həmkarlar, keçirik qanun layihəsinə. Burada mən vaksinasıya məsələsi ilə bağlı debatları kəsirəm.

Hikmət Məmmədov. Buyurun, Hikmət müəllim. Qanun layihəsi ilə bağlı, xahiş edirəm.

H.Məmmədov. Çox sağ olun. Hörmətli Sədr, hörmətli millət vəkilləri. Məsələ, bütövlükdə, səhiyyəmizlə əlaqədar olduğuna görə, Sizdən üzr istəyərək, Sahibə xanım, bir neçə cümlə ilə bircə məsələyə toxunacağam.

Çox təəssüf ki, biz hər gün intihar halları ilə bağlı xəbərləri eşidirik. Bu, az qala bir ənənə halını alıbdir. Azərbaycanda səhiyyə nazirinin vəzifələrini icra edən səhiyyə nazirinin yeni birinci müavini təyin olunubdur. Mən bu gün də intiharla bağlı belə bir xəbər oxudum, çox sarsıldım. Yeniyetmələrimizdə baş verən bu psixoloji-emosional vəziyyətin araşdırılması, öyrənilməsi və ona qarşı mübarizə aparılması üçün Səhiyyə Nazirliyimizin təşəbbüsü ilə psixoloqlardan, sosioloqlardan ibarət bir komissiya yaradılsın və biz bunu öyrənək, görək bunun səbəbləri nədir. Ailə institutudurmu, cəmiyyətin müxtəlif institutlarıdır, yoxsa internet resurslarında baş verən hadisələrdir bunun səbəbləri. Yəni bunun səbəblərini tapıb

və ona qarşı mübarizə aparmalıyıq. Düşünürəm ki, bu, çox ciddi məsələdir. Gənc nəslin psixoloji əhvali-ruhiyyəsinə təsir edən və gələcəyimizi təhdid edən bir məsələdir. Çox sağ olun.

Sədrlik edən. Sağ olun.

Əhliman müəllimin sözü var, buyurun.

Ə.Əmiraslanov. Hörmətli Fəzail müəllimin fikrinə mən çox böyük hörmətlə yanaşıram, ancaq dünyanın heç bir ölkəsində peyvəndlənmə məcburi deyil, könüllüdür.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Əhliman müəllim.

Hörmətli həmkarlar, biz qanun layihələrinə maddə-maddə və bütövlükdə münasibət bildirməliyik. “Şəkərli diabet xəstəliyinə tutulmuş şəxslərə dövlət qayğısı haqqında” Qanunda və digər qanunlarda dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsi 11 maddədən ibarətdir və mən onları qruplaşdırıb səsə qoyuram. Xahiş edirəm, qanun layihəsinin birinci 4 maddəsinə, yəni 1-ci, 2-ci, 3-cü, 4-cü maddələrinə münasibət bildirin. Buyurun.

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.58 dəq.)
Lehinə	82
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	82
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Məlumat verin, Şakir müəllim.

Ş.Şabanov. Lehinə 19 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Qəbul edildi, çox sağ olun.

Növbəti, deməli, 8-ci maddə də daxil olmaqla, 5–8-ci maddələrə, xahiş edirəm, münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.59 dəq.)
Lehinə	79
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	80
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Məlumat verin, Şakir müəllim.

Ş.Şabanov. Lehinə 19 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, bu maddələr də qəbul edildi.

Nəhayət, 9-cu, 10-cu və 11-ci maddələrə münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.59 dəq.)
Lehinə	79
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	79
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Şakir müəllim, məlumat verin.

Ş.Şabanov. Lehinə 19 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, maddələr üzrə qəbul edildi.

İndi isə, hörmətli həmkarlar, xahiş edirəm, qanun layihəsinə ikinci oxunuşda bütövlükdə münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 13.00 dəq.)
Lehinə	83
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0

İştirak edir
Nəticə: Qəbul edildi

83

Buyurun, Şakir müəllim.

Ş.Şabanov. Lehinə 19 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qanun layihəsi ikinci oxunuşda qəbul edildi.

Hörmətli həmkarlar, “Dağınıq skleroz xəstəliyinə tutulmuş şəxslərə dövlət qayğısı haqqında” Qanunda və digər qanunlarda dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsi 9 maddədən ibarətdir və mən onları 3–3 səsə qoyacağam. Xahiş edirəm, 1-ci, 2-ci və 3-cü maddələrə münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 13.00 dəq.)
Lehinə	82
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	82
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Şakir müəllim, məlumat verin.

Ş.Şabanov. Lehinə 19 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qəbul edildi.

İndi isə 4-cü, 5-ci və 6-cı maddələrə münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 13.01 dəq.)
Lehinə	80
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	80
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Buyurun, Şakir müəllim.

Ş.Şabanov. Lehinə 19 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, bu maddələr də qəbul edildi.

Nəhayət, 7-ci, 8-ci və 9-cu maddələrə münasibət bildirin. Buyurun.

Səsvermənin nəticələri (saat 13.01 dəq.)

Lehinə 81

Əleyhinə 0

Bitərəf 0

Səs vermədi 1

İştirak edir 82

Nəticə: Yetərsay yoxdur

Buyurun, Şakir müəllim.

Ş.Şabanov. Lehinə 19 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, bu maddələr də qəbul edildi.

İndi isə, hörmətli həmkarlar, xahiş edirəm, qanun layihəsinin ikinci oxunuşda bütövlükdə qəbul edilməsinə münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri (saat 13.02 dəq.)

Lehinə 80

Əleyhinə 0

Bitərəf 0

Səs vermədi 0

İştirak edir 80

Nəticə: Yetərsay yoxdur

Şakir müəllim, məlumat verin.

Ş.Şabanov. Lehinə 19 səs vermişlər.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qanun layihəsi ikinci oxunuşda qəbul edildi.

Hörmətli həmkarlar, bununla da bizim bütün m s l l -
rimiz bitdi. İclasımız sona çatdı, hamıya təşəkkür edirəm.
Növbəti iclas haqqında sizə məlumat veriləcək. Sağ olun.

EDİLMƏMİŞ ÇIXIŞLARIN MƏTNLƏRİ

27 aprel 2021-ci il

Adil Əliyev. Təəssüflə qeyd etməliyik ki, dünyada demokratiyanın beşiyi kimi tanıdığımız və öz şüarlarında (mottolarında) demokratiya ilə bağlı fikirləri irəli sürən bəzi dövlətlərin son vaxtlarda göstərdiyi mövqe bütün dünya üçün gözlənilməzdir. Bu dövlətlər öz siyasi iradələrindən kənara çıxaraq ayrı-ayrı ölkələrin işlərinə qarışır, ikili standartlar tətbiq edir, bərqərar olacaq sülhə hər vaxtlə mane olurlar.

Amerika Birləşmiş Ştatlarının Prezidenti Co Baydenin 24 aprel tarixli sözdə “erməni soyqırımı” ilə əlaqədar bəyanatı tətbiq etdiyi “ikili standartlar” siyasətinin əyani təzahürüdür. Təbii ki, ABŞ Prezidenti seçilərkən bu saxta bəyanatı öz seçki gündəliyinə daxil etmiş və keçdiyimiz günlərdə bunu tanımağa məcbur olmuşdur. ABŞ Prezidenti heç bir tarixi kökü olmayan, baş verməmiş, baş verməsini sübut edə biləcək mənbə olmayan, yalnız cəfəng fikirlərdən ibarət olan uydurma soyqırımı tanımamalı idi.

Lakin cəmi 30 il bundan əvvəl Ermənistan tərəfindən Xocalıda azərbaycanlılara qarşı törədilən və 613 nəfərin amansızcasına öldürüldüyü soyqırımı bugünə qədər ədalətli qiymət verilməməsi ABŞ siyasətinin obyektivliyinə ciddi şəkildə kölgə salır.

Amerika Birləşmiş Ştatları 106 il əvvəl və olmamış bir hadisəyə görə qardaş Türkiyəni ittiham etməmişdən əvvəl, özünün tarixdə kökünü kəsdiyi hinduların–mayyaların, asteklərin, inklərin cavabını verməlidir. Ola bilər ki, bu dəfə onların özləri yalan danışaraq desinlər ki, ümumiyyətlə

yətlə, hinduları öldürməyiblər. İraqda, Əfqanıstanda, Vyetnamda, ümumiyyətlə, soyqırım olmamışdır və orada baş verənlərdən tamamilə xəbərsizdirlər. Olmamış bir hadisəyə olmuş kimi qiymət verən Amerika Birləşmiş Ştatlarının olmuş hadisəyə də olmamışdır deməsi labüddür. Tarix heç vaxt yalan demir, necə ki, Baydenin etdiyi bu kobud səhv ABŞ tarixinin ən utanc səhifələrindən biri olacaq.

Baydenin 1915-ci ildə Osmanlı zamanında baş verənləri soyqırım adlandırması Ermənistanla düzəlməkdə olan münasibətlərə sarsıdıcı zərbə xarakteri daşıyır. Belə bir deyim var ki, Papadan artıq katolik olmağa ehtiyac yoxdur. Ermənistan hazırda həm bizimlə, həm də qardaş Türkiyə ilə münasibətləri düzəltməyə çalışır. ABŞ isə görünür ki, istənilən sülhdən tam şəkildə narahatdır, heç bir halda sülhün olmasının tərəfində deyil.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyev “Cənubi Qafqaza yeni baxış: münaqişədən sonra inkişaf və əməkdaşlıq” adlı beynəlxalq konfransda bir daha bildirmişdir ki, Ermənistanda bu nifaq toxumunun artmasında əsas rolu oynayanlar Los Ancelesdə, Parisdə olan erməni lobbisi, diasporudur. İndi biz görürük ki, erməni diasporu hər vəchlə sülhün qarşısındadır, məğlubliyyəti qəbul etməməyə çalışır, cəfəng iddialar irəli sürür. Ümid edirik ki, bunu Ermənistanda yaşayanlar da başa düşür ki, diasporun fəaliyyəti onları dövlət olaraq uçuruma aparır və onlar hansısa yalan vədlərə aldanaraq etdikləri ilk səhvdə yenidən məhvə məhkum olacaqlar.

O ki qaldı hansısa dövlət tarixə qiymət verərək ədalətli mövqə ortaya qoymaq istəyirsə, ilk növbədə 50 minə yaxın azərbaycanlının qətl edildiyi 1918-ci ilin mart soyqırımına, insanlıq tarixinin ən ağır cinayəti hesab olunan Xocalı soyqırımına ədalətli qiymət verməlidir.

ABŞ atdığı bu səhv addımın nəticəsini illərlə hiss edəcək, faktiki olaraq, atılmış bu səhv addım həm regionun lideri olan Azərbaycanla, həm də Türkiyə ilə münasibətlərin soyuqlaşmasına gətirib çıxartdı. Eyni zamanda, bu münasibətlər digər ölkələr arasında olan ikitərəfli və çoxtərəfli münasibətlərin ABŞ-ın əleyhinə formalaşacağına əyani təzahürüdür.

* * *

Gündəliyimizə daxil olan 1-ci məsələ Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Seçki Komissiyasının üzvlərinin təyin edilməsidir. Azərbaycan Respublikasının 2005-ci il 3 dekabr tarixli Konstitusiyaya Qanunu ilə Konstitusiyanın 95-ci maddəsinin I hissəsi ilə həlli Milli Məclisin səlahiyyətinə aid edilmiş məsələlərdən biri də Mərkəzi Seçki Komissiyasının üzvlərinin təyinatıdır.

Mərkəzi Seçki Komissiyasının 6 əsas və 1 əvəzedici üzvünün namizədliyi müstəqil deputatlar tərəfindən təklif edilir. Təmsil olunduğumuz müstəqil deputatların ümumi yığıncağında Mərkəzi Seçki Komissiyasının üzvlərinin təyin edilməsi barədə birgə razılıq əldə edərək, namizədlərimizin təyinatı məsələsini Milli Məclisin iclasına tövsiyə etmişik.

Bildirirəm ki, müstəqil deputatların ümumi yığıncağı Mərkəzi Seçki Komissiyasında 6 əsas (Muxtarova Arifə Ağaverdi qızı, Orucov Qabil Əhməd oğlu, Cavadov Fuad Musa oğlu, Məmmədov İlham Sabir oğlu, Nadirxanlı Nizami Hüseyn oğlu, Əsgərova Nailə Şahmərdan qızı) və 1 əvəzedici üzvünün namizədliyini (Muradov Aydın Hacı oğlu) təklif edir.

Onlardan 4 namizəd birbaşa olaraq tərəfimizdən seçilmişdir. Digər iki namizəd isə Azərbaycan Respublikasının

Seçki Məcəlləsinin 24.3-cü maddəsinə əsasən Milli Məclisdə təmsil olunan siyasi partiyalarla razılaşıdırılmışdır. Belə ki, Komissiyanın üzvlüyünə namizəd olan Nailə Əsgərovanın üzvlüyü məsələsinə rəy verilməsi məqsədi ilə parlamentdə çoxluq təşkil edən Yeni Azərbaycan Partiyasına, Arifə Muxtarovanın namizədliyi isə razılıq üçün azlıq təşkil edən siyasi partiyalara göndərilmişdir.

Komissiyanın üzvlüyünə təklif edilmiş namizədlər tərəfimizdən müsbət qiymətləndirilir, bu sahədə geniş təcrübəyə malik olmaqla, işlərinin öhdəsindən layiqincə və peşəkarcasına gələcəklərinə əminik.

Eyni zamanda, Mərkəzi Seçki Komissiyasının yenidən formalaşdırılması Komissiya tərəfindən görülən işlərin daha da intensivləşməsinə, bu sahədə beynəlxalq təcrübənin daha yaxından öyrənilməsinə şərait yaradacaqdır.

Mərkəzi Seçki Komissiyasının yeni tərkibdə fəaliyyətinə uğurlar arzu edirəm, deputat həmkarlarımı məsələnin lehinə səs verməyə dəvət edirəm.

Əliabbas Salahzadə. “Dini etiqad azadlığı haqqında” Qanunda təklif olunan dəyişikliklər 1992-ci ildə qəbul edilmiş bu qanunun müasir dövrün tələblərinə uyğunlaşdırılması məqsədi daşıyır. Qanunun qəbulundan keçən illər ərzində bu qanuna bir sıra dəyişikliklər edilib. Məhz bu dəyişikliklər sayəsində Yaxın Şərqdə baş verən proseslər ölkəmizə təsirsiz ötüşüb.

Ötən müddətdə qanunvericiliyə olunan dəyişikliklər, müasir dövrün çağırışları dini sahədə də yeni normativləri zəruri edərək bu qanunda dəyişikliklərin edilməsinə zəmin yaradıb. Müzakirəyə təqdim edilmiş dəyişikliklərin məqsədi dini etiqad azadlığı sahəsində münasibətləri daha səmərəli formada tənzimləmək, bu sahədə hüquq və vəzifələri müəyyən etmək və dini etiqad azadlığı hüququnun

həyata keçirilməsi üçün daha yaxşı şərait yaratmaqdır.

Təklif olunan dəyişikliklərdə uşaqların dini tərbiyəsi, dini təhsil, dini ekstremizmin qarşısının alınması, siyasi məqsədlər üçün dinlərarası və dinlərdaxili fərqlərin istifadəsinə yönəldilmiş fəaliyyətin qadağan olunması, din xadimlərinin dövlət orqanlarına seçilməsi və ya təyin olunması, ali dini təhsil və dini orta ixtisas təhsili müəssisələrinin fəaliyyəti, kütləvi dini ibadət, ayin və mərasimlərin keçirilməsi, dini icmaların yaradılması, dini qurumların fəaliyyətinə qoyulan tələblər, dini qurumun fəaliyyətində aşkar edilmiş qanun pozuntusunun aradan qaldırılması, dini qurumun ləğvi prosesi, hərbi qulluqçuların dini ibadəti, dini ibadət, ayin və mərasimlərin aparılması və digər məsələlər əhatə olunmuşdur.

Əminəm ki, dəyişikliklər qəbul edildikdən sonra bu qanun ölkəmizdə qədim dövrlərdən bəri formalaşmış dini tolerantlıq mühitinin, milli-mənəvi, dini-əxlaqi dəyərlərimizin kənar təsirlərdən daha yaxşı qorunmasına kömək edəcəkdir.

Bundan başqa, “Dini etiqad azadlığı haqqında” Qanunda ediləcək dəyişikliklərlə bağlı İnzibati Xətalər Məcəlləsinə təklif olunan dəyişiklikləri də təqdirəlayiq hesab edirəm.

İnanıram ki, dini etiqad azadlığı ilə bağlı qanunvericiliyə təklif olunan bu dəyişikliklər ölkəmizdə dini tolerantlıq mühitinin daha da möhkəmlənməsinə, burada fəaliyyət göstərən müxtəlif ənənəvi dinlərin qorunmasına dəyərli bir töhfə olacaqdır.

Fatma Yıldırım. Aprelin 24-də ABŞ prezidenti Co Baydenin 1915-ci il hadisələri ilə bağlı “soyqırımı” ifadəsini işlətməsi haqlı olaraq Türkiyədə və Azərbaycanda kəskin etirazla qarşılır. Düşünürəm ki, bütün dünyada haqq və ədaləti dəstəkləyən xalqlar Amerika Prezidentinin

bu bəyanatına etiraz etməlidir.

Əgər məqsəd tarixi faktları obyektiv araşdırmaqdırsa, siyasi məqsədlərə görə tarixi reallıq təhrif edilməməli və bu iş ixtisaslaşdırılmış beynəlxalq tədqiqat institutlarına, həmçinin tanınmış tarixçilərə həvalə edilməlidir. Türkiyə dövləti rəsmi olaraq həmin dövrə aid arxivlərin açılmasını, həqiqəti üzə çıxarmaq üçün ortaq komissiyanın yaradılmasını illər öncə təklif etmişdi. Lakin Ermənistan tərəfindən bu məsələ ilə bağlı heç bir addım atılmamışdır. Bu fakt növbəti erməni riyakarlığının nümunəsidir. Co Bayden də seçki ərəfəsində ermənilərə uydurma soyqırımı tanıyacağını vəd etməkdənsə, onlardan Türkiyə ilə ortaq komissiyanın yaradılmasını istəməliydi. Bu, daha ədalətli olardı. Amma təəssüflər olsun ki, güclü dövlətlər tərəfindən ikili standartlar hələ də davam etməkdədir.

Hesab edirəm, qondarma “erməni soyqırımı” anlayışı yalnız siyasi təzyiqlə alətidir. Yaxşı olardı ki, tarixi həqiqətlər axtarışında olan qüvvələr erməni millətçilərindən Mərkəzi Anadoluda, eləcə də Azərbaycan ərazisində törətdikləri amansız qətlərin hesabını istəyərdilər.

Diqqətçəkən məqamlardan biri də odur ki, Co Baydenin həmin bəyanatı hazırda Cənubi Qafqaz regionunda mühüm proseslər baş verdiyi dövrə təsadüf edir. Azərbaycan 44 günlük Vətən müharibəsində 30 ilə yaxın davam edən erməni işğalına son qoydu, dədə-baba torpaqlarımızı azad etdi. Azərbaycan həmçinin bölgəni erməni faşizmindən təmizləyərək, sülh və əmin-amanlığın bərqərar olunmasına nail oldu. Noyabr ayında imzalanmış üçtərəfli bəyanata əsasən bölgədə quruculuq, bərpa işləri, dayanıqlı inkişaf nəzərdə tutulub. Bu razılaşmanın tərkib hissəsi olaraq, Zəngəzur dəhlizinin açılması bütün türk dünyası üçün böyük əhəmiyyət kəsb edir, çünki bu dəhliz türk dün-

yasının coğrafi baxımdan birləşməsinə və əlaqələrin daha genişlənməsinə xidmət edəcəkdir.

Belə bir mühüm dövrdə Amerika Birləşmiş Ştatları prezidenti Co Baydenin qondarma erməni soyqırımını tanıması təəssüf doğurur. Bunu ancaq uğursuz qərar, tarixi səhv kimi qiymətləndirmək lazımdır. Görünən odur ki, ermənilərin havadarları bölgədə yaranmış yeni reallıqla barışmaq istəmirlər və onların türkofobiya sindromu hələ də davam etməkdədir. Amma artıq böyük türk millətinə bu cür saxta ittihamlarla təzyiq göstərmək mümkün deyil. Azərbaycan dövləti və xalqı hər zaman olduğu kimi bu gün də qardaş Türkiyənin yanındadır! Prezidentimiz cənab İlham Əliyevin Türkiyə Cümhurbaşqanı cənab Rəcəb Tayyib Ərdöğana dəstəyini ifadə etməsi birliyimizin sarsılmazlığının daha bir nümunəsidir.

Hicran Hüseynova. Gündəlikdə olan 5-ci məsələ – “Dini etiqad azadlığı haqqında” Qanunda edilən dəyişikliklərlə tanışam və qanun layihəsinin lehinə səs verəcəyəm. Ancaq cəmiyyətimizi, dövlətimizi narahat edən, o cümlədən Milli Məclisin rəhbərlik etdiyim Ailə, qadın və uşaq məsələləri komitəsinə olunan yüzlərcə müraciətin əsasında bir məsələni nəzərinizə çatdırmaq istəyirəm. Bəzi regionlarda dini adət-ənənə adı altında qız uşaqlarını orta məktəblərə buraxmamaq, yaxud yuxarı sinifdən məktəbdən çıxarmaq və erkən nikaha cəlb etmək faktları vardır. Rəsmi qaydada qeydiyyatla alınması mümkün olmadığı halda dini ayinlərə üstünlük verilməsi erkən nikahlara müəyyən “legitimlik” bazası yaradır. Bu tip erkən nikahları əsaslandırarkən qohumlar ilk növbədə dinə və əsrlərdən qalmış adət-ənənəyə istinad edirlər. Ancaq onu unudurlar ki, qadının razılığı olmadan kəbin kəsilməsi müsəlmançılıqda böyük günah sayılır.

Tamamilə aydındır ki, bizim ölkədə də, dünyanın digər yerlərində olduğu kimi, erkən nikahlar gender problemi kimi təzahür edir. Cənab Prezident İlham Əliyev dəfələrlə qeyd etmişdir ki, bizim ölkənin əsas sərvəti ilk növbədə insan kapitalıdır. Təbii ki, qızlar da bunun tərkib hissəsidir və ona görə də, onların fiziki və mənəvi sağlamlıqları, hüquq və azadlıqları daimi olaraq dövlət qayğısı altındadır.

Hesab edirəm ki, müvafiq məsələlərlə bağlı mövcud qanunvericilik aktlarının təkmilləşdirilməsinə ehtiyac vardır. Məsələn, təklif edirəm ki, erkən evliliyə məcbur edilmiş şəxslərin dini kəbinini kəsən din xadimlərinə, əgər belə demək mümkündürsə, çox ağır inzibati, yaxud cinəyət məsuliyyəti tətbiq edilsin. Bu işlərin tənzimlənməsində Dini Qurumlarla İş üzrə Dövlət Komitəsinin səlahiyyətləri artırılsın.

Musa Qasımlı. Özünü demokratiya və ədalətin carçısı hesab edən Birləşmiş Ştatlarda bir neçə gün əvvəl baş vermiş və dünya tarixinə utanc gətirən bir hadisəyə münasibətimi bildirmək istəyirəm. Prezident Cozef Bayden tarixdə olmayan, uydurulmuş “erməni soyqırımı” söyləməklə amerikalıların fəxrlə danışdığı ədalət prinsipini dəfn etdi. Bu bəyanat verilməzdən əvvəl ən azı aşağıdakı suallara cavab axtarılmalı idi: o zaman Osmanlıda 1 milyon 500 min erməni yaşamadığı halda bu qədər erməni necə öldürülə bilərdi? Ölülər artıb törəyə bilərdi? Bu qədər erməni öldürülərsə, onların toplu məzarlıqları haradadır? Dünya müharibəsi illərində hərbi əməliyyatların gedişində həyatlarını itirmiş təqribən 10 milyon nəfər insanın necə 1 milyon 500 min nəfəri o vaxt dövləti olmayan erməni ola bilərdi? Osmanlının müharibədə itirdiyi təqribən 2 milyon nəfərin 1 milyon 500 min nəfəri necə erməni ola bilər? Əgər Osmanlı soyqırım törətsəydi, bu gün Türkiyədə 60

min erməni hüzur içində yaşaya bilərdimi? Dünya birliyi tərəfindən tanınmış mövcud Türkiyə sərhədlərinə şübhə edən Ermənistan Respublikasından çıxan 100 min erməni bu gün Türkiyədə necə çörək pulu qazanardı?

Belə bəyanat verilməzdən əvvəl müharibədən sonra bölgəyə göndərilmiş Harbord missiyasının hesabatını və Birləşmiş Ştatların İstanbuldakı nümayəndəsi Mark Lambert Bristolun sənədlərini oxumaq gərəkdi. Mötəbər mənbələr təsdiq edir ki, “erməni soyqırımı” deyilən bir şey olmayıb, qondarmadır və yalnız siyasi məqsədlər üçün uydurulub.

Türkiyənin Ermənistanla münasibətlərini normallaşdırmaq üçün addımlar atdığı bir vaxtda belə bir bəyanat nə üçün verildi? 1918-ci ilin martında Bakıda və Azərbaycanın digər yerlərində, 1992-ci ildə Xocalıda törədilən soyqırımı görməyənlər 106 il əvvəlin uydurmasını nə üçün siyasiləşdirirlər? Bunun səbəbləri nədir? Fikrimcə, başlıca səbəblər Türkiyə dövlətinin Birləşmiş Ştatların və digər ölkələrin “Böyük Orta Şərq” planlarını pozması, NATO üzvü olmasına baxmayaraq, müstəqil xarici siyasət yürütməsi, Qara dənizdə və Aralıq dənizində qanuni hüquqlarını qətiyyətlə müdafiə etməsi, Rusiya ilə yaxınlaşması, S-400 anlaşması, Ankara və Moskvanın Yaxın, Orta Şərqdə, Qafqazda bərabər hərəkət etməsi, Vaşinqtonun erməniləri Rusiya təsirindən çıxarıb öz tərəfinə çəkmək və Cənubi Qafqazda revanşistlərə ruh verib münafişəni yənidən qızıışdırmaq niyyətləri ilə bağlıdır. Buraya söyləmək istəmədiyim digər səbəbləri də əlavə etmək olar.

Türk-amerikan münasibətlərini zədələyən belə bir bəyanatın ilk növbədə Birləşmiş Ştatlara, Ermənistana və ermənilərə ziyarı dəyəcək. Birləşmiş Ştatların nüfuzunu sarsıdan bu bəyanat onun fəvqəldövlət statusunun sonu-

nun başlanğıcını qoyur. Artıq bundan sonra kimsə qalxıb dünyaya ədalət və demokratiya dərsi verə bilməz.

Türklər soyqırım törətməyiblər, əksinə, erməni silahlı bəndələri tərəfindən türklər və digər müsəlman xalqlar kütləvi surətdə qətlə yetiriliblər. Əsl vəhşilik nümunəsi təcavüzkar Ermənistan tərəfindən 30 ilə yaxın işğal altında saxlanılmış və artıq azad edilmiş ərazilərimizdədir. İstəyənlər gedib gözləri ilə görə bilər.

Bu bəyanat Ermənistanı və erməniləri yenidən topa çevirir, qonşularla münasibətlərini normallaşdırmağa imkan vermir. Erməni ünsürü daim həmin bəyanatdan istifadə edərək regionda gərginlik yaradacaq və 44 günlük müharibədə itirdiyini qaytarmaq üçün bəzi əsassız iddialara da düşəcək.

Biz qardaş Türkiyənin haqq işinin yanındaıyq. Kimsə türk millətinin etmədiyini ona qəbul etdirə bilməz. Cənab Prezidentin söylədiyi kimi, Türkiyəyə qarşı edilən hər hansı hərəkət Azərbaycana, Azərbaycana qarşı edilən Türkiyəyə qarşıdır.

Çıxışımı Mark Lambert Bristolun İstanbuldan Vaşinqtona göndərdiyi sənədlərdəki bəzi fikirlərlə tamamlamaq istəyirəm. “Ermənilər haqqında həqiqətləri nə üçün deməyəək?”, “erməni məsələsi” haqqında həqiqəti demək lazımdır” – yazan səfir vurğulayırdı ki, ermənilər türklərin üzərinə hücumu keçdilər, bu da sonuncular tərəfindən cavab hərəkətlərinə gətirdi. O zaman ermənilər hər şeyi atdılar və qaçdılar, hətta öz arvadlarını və uşaqlarını qorumaq üçün dayanmadılar. Səfir amerikan administrasiyasına tövsiyə edirdi ki, əgər siz türkləri öyrənərək onları öz nəzarətinizdə saxlamaq istəyirsinizsə, onda onları hiddətləndirməyin, qəzəbləndirməyin, səhnədəki vəhşi buğa kimi qızdırmayın.

Prezident Bayden Amerika tarixində etdiyi ən böyük səhvi düzəldəcəkmi? Heç bir tarixi əsası olmayan həmin ifadələr geri oxunmasa da, Birləşmiş Ştatların milli maraqları naminə Türkiyə ilə münasibətləri normallaşdırmaqdan ötrü yaxınlarda müəyyən addımlar atması əsl dövlət yanaşması olardı.

Sahib Aliyev. Bir sözlə, həmin dövlətlər, doğrudan da, hay havadarı olsa və vicdanlı davransa idilər, onda bir daha belə rüsvayçılıqların baş verməməsi üçün xəstə cəmiyyətin sağalmasına çalışar, bunun üçün də onları qonşuları ilə çəkişməyə, qarşıdurmaya yox, sülhə, əməkdaşlığa sövq edərtilər. Təəssüf ki, ABŞ-la Fransanın hərəkətlərində biz bunu görmürük. Amma kimin necə davranmasından asılı olmayaraq, qardaş Türkiyə yenə də öz müstəqil siyasətini sürdürəcək. Azərbaycan isə, dünən Prezident İlham Əliyev Ağalıda ilk “Ağıllı kənd”in bünövrəsini qoyması ilə göstərdi ki, yüzlərcə bu cür yaşayış məskənimizi xarabazarlığa çevirən ağılsız hay vəhşilərdən alət kimi istifadə edənlər nəyə əl atır-atsınlar, bizi beynəlxalq hüquqa, quruculuğa, əmin-amanlığa və Türkiyəmizlə əbədi müttəfiqliyə dayanan yolumuzdan çəkin-dirə bilməyəcəklər.

Sevil Mikayılova. ABŞ Prezidenti Co Baydenin ermənilərin uydurması olan 1915-ci il hadisələrini “soyqırım” adlandırması tarixi saxtalaşdıran qüvvələrə dəstəkdən başqa bir şey deyil. Tarixin tədqiq edilməsi tarixçilərin işidir və onun bu və ya digər şəkildə saxtalaşdırılması nə sülhə, nə təhlükəsizliyə, nə də barışığa xidmət edir. Ermənilər yüz illər boyu tarixi saxtalaşdırmaqla, eyni zamanda, antitürk qüvvələrin alətinə çevriliblər.

Cənubi Qafqazda sülhə və təhlükəsizliyə, geniş əməkdaşlığa imkan yarandığı bir dövəmdə bu tipli bəyanatlar

prosesləri nəinki ləngidə bilər, eyni zamanda, onları əvvəlki vəziyyətinə qaytarmaq meyllərini alovlandırır.

Böyük iqtisadi layihələrin reallaşdırılması ilə Ermənistanın iqtisadi blokadadan çıxarılması, yeni reallıqlar şəraitində əməkdaşlığa cəlb edildiyi bir dövəmdə bu cür bəyanatlar hansı məqsəd daşıyır? Ermənilərin illər boyu beynəlxalq birliyi çəşdırmaq istəklərinin, əslində, geniş anlamda məkrli siyasi oyunun tərkib hissəsi olması dünya liderlərinin nəzərindən qaçmamalıdır.

Tarixi tarixçilərə buraxıb, bu gün konstruktiv siyasi dialoqu dəstəkləmək daha vacibdir. Regionun inkişaf perspektivlərini və sülh pəncərəsini bir kəlmə ilə qapatmağın yanlış olduğunu anlamaq lazımdır. Hadisələrin həqiqi dəyərini vermək üçün Türkiyə dəfələrlə qarşı tərəfə arxivlərin açılması ilə bağlı müraciət edib. Təəssüf ki, bütün dünyaya qondarma “erməni soyqırımı” ilə bağlı səs salan Ermənistan bu çağırışları eşitməzliyə vurur. Məsələyə obyektiv baxışın olması bu tarixi incikliyi, əslində, aradan qaldırır, tərəflərin daha anlaşqlı durumda işbirliyini təmin edər.

Uydurma “soyqırım” saxtakarlığı strateji tərəfdaşlar olan Türkiyə və ABŞ arasında əngəl olmamalıdır. Düşünürəm, Ağ Evin xarici siyasi kursu məkrli təsirlərdən uzaq olmalı, heç bir halda təzyiq altına düşməməlidir. Bir kəlmə söz hüquqi sənəd deyil, lakin dövlətlərarası münasibətləri korlaya biləcək qədər təhdid yaradır. Yaxşı olar ki, bölgədə geniş anlamda dayanıqlı sülhün təmin olunması və proseslərin müsbət məcrada inkişafı üçün rəsmi Vaşinqton öz nüfuzundan istifadə edib Ermənistanı konstruktiv mövqeyə gətirmək üçün səylərini əsirgəməsin.

Vüqar İskəndərov. ABŞ Prezidentinin “soyqırım” ifadəsini işlətməsi indiyədək olan həqiqətlərin danılması, ermənilərin türklərə, müsəlmanlara qarşı soyqırım faktının

təhrif olunmasıdır. Hamı bilir ki, əslində, 1915-ci ildə ermənilər Anadoluda soyriqım törədiblər.

Co Baydenin işlətdiyi bu ifadə tarixin saxtalaşdırılması, beynəlxalq hüququn və siyasi normaların kobud surətdə pozulmasıdır. Əslində, buna səbəb Türkiyənin son illər yürütdüyü müstəqil və ədalətli siyasəti, həm də Türkiyə ilə yanaşı, ermənilər üzərində Ali Baş Komandan İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə şanlı ordumuzun, ABŞ-ın da daxil olduğu Minsk qrupunun 27 ildə həll etmədiyi problemi həll etməsidir. Bayden tarixi səhvlə ən böyük pisliyi Azərbaycan və Türkiyəyə yox, elə ermənilərə etmiş oldu. Bu fikirlə tarix dəyişməyəcək, dünya dayanmayacaq, əksinə, “nə bizi öldürürsə, bizi daha da güclü edir” devizində olduğu kimi biz daha da güclənərək davamlı və dayanıqlı inkişaf edəcəyik.